

**CRNA GORA
AGENCIJA ZA NADZOR OSIGURANJA**

Broj: 03-684/1-13

Podgorica, 28. 06. 2013. godine

SKUPŠTINA CRNE GORE

PODGORICA

U skladu sa članom 193 Zakona o osiguranju („Sl.list CG” br. 78/06, 19/07, 53/09, 73/10, 40/11, 45/12 i 06/13) i sa članom 30 Statuta Agencije za nadzor osiguranja, u prilogu akta Vam dostavljamo Izvještaj o stanju na tržištu osiguranja u Crnoj Gori za 2012. godinu, usvojenog na 116. sjednici Savjeta Agencije za nadzor osiguranja održanoj 28. 06. 2013. godine.

Obavještavamo Vas da će predstavnici Agencije, koji će učestvovati u skupštinskoj proceduri povodom razmatranja priloženog izvještaja biti predsjednik Savjeta Agencije, gospodin Branko Vujović i direktor Agencije, gospođa Biljana Pantović.

S poštovanjem,

**PREDSJEDNIK SAVJETA
Branko Vujović**

**AGENCIJA ZA
NADZOR OSIGURANJA**
CRNA GORA

**IZVJEŠTAJ O STANJU NA TRŽIŠTU OSIGURANJA
U CRNOJ GORI
za 2012. godinu**

Jun, 2013. godine

SADRŽAJ:

INDEX TABELA I GRAFIKA	3
I UVOD	5
1.1 Makroekonomski pokazatelji	6
II UČESNICI NA TRŽIŠTU OSIGURANJA	7
2.1 Društva za osiguranje	7
2.2 Zastupnici, posrednici u osiguranju i agencije za pružanje drugih usluga u osiguranju	8
2.3 Zaposleni u sektoru osiguranja	10
III POKAZATELJI TRŽIŠTA OSIGURANJA	11
3.1. Učešće bruto fakturisane premije u BDP-u	11
3.2 Gustina osiguranja	12
3.3 Koncentracija tržišta osiguranja u Crnoj Gori	12
3.4 Struktura bruto fakturisane premije osiguranja: životna i neživotna osiguranja	16
3.5 Bruto fakturisana premija osiguranja po vrstama osiguranja	18
3.6 Životna osiguranja	20
3.7 Obavezna osiguranja u saobraćaju	20
IV STRUKTURA AKTIVE	21
V STRUKTURA PASIVE	23
5.1 Tehničke rezerve	25
VI DEPONOVANJE I ULAGANJE SREDSTAVA TEHNIČKIH REZERVI I 1/3 KAPITALA	27
6.1 Deponovanje i ulaganje sredstava neto tehničkih rezervi	27
6.2 Deponovanje i ulaganje 1/3 sredstava kapitala	29
VII FINANSIJSKI REZULTAT POSLOVANJA	30
8.1 Solventnost	31
8.2 Reosiguranje	32
8.3 Profitabilnost	32
8.4 Likvidnost	34
8.5 Pokazatelj šteta	34
IX UDRUŽENJE - NACIONALNI BIRO OSIGURAVAČA CRNE GORE	37
XII DRUŠTVA ZA OSIGURANJE U CRNOJ GORI	39

INDEX TABELA I GRAFIKA

Tabele

Tabela 1. Pregled makroekonomskih pokazatelja 2005.-2012. godina	6
Tabela 2. Pregled društava za osiguranje koja su poslovala u Crnoj Gori tokom 2012. godine	7
Tabela 3. Pregled društava koja obavljaju poslove zastupanja u osiguranju u Crnoj Gori	8
Tabela 4. Pregled društava koja obavljaju poslove posredovanja u osiguranju u Crnoj Gori	9
Tabela 5. Pregled društava koja obavljaju poslove pružanja drugih usluga u osiguranju u Crnoj Gori	9
Tabela 6. Ukupan broj zaposlenih u sektoru osiguranja u periodu 2008-2012. godine	10
Tabela 7. Herfindahl-Hirschman indeks od 2010. - 2012. godine	13
Tabela 8. Struktura premije osiguranja u 2011. i 2012. godini	16
Tabela 9. Struktura portfelja osiguranja po vrstama osiguranja u 2011. i 2012. godini	18
Tabela 10. Prikaz broja osiguranih lica u 2011. i 2012. godini	20
Tabela 11. Premija obaveznog osiguranja u saobraćaju po vrstama u 2012. godini	20
Tabela 12. Učešće bruto fakturisane premije autoodgovornosti (AO) za 2012. godinu po društvima za osiguranje ..	21
Tabela 13. Struktura aktive društava za osiguranje na dan 31. 12. 2011. i na dan 31. 12. 2012. godine	21
Tabela 14. Učešće društava za osiguranje u ukupnoj aktivni sektora osiguranja	22
Tabela 15. Struktura pasive društava za osiguranje na dan 31. 12. 2011. i na dan 31. 12. 2012. godine	23
Tabela 16. Struktura tehničkih rezervi društava za osiguranje na dan 31. 12. 2011.	26
Tabela 17. Bruto i neto tehničke rezerve po grupama osiguranja na dan 31. 12. 2012. godine (€)	27
Tabela 18. Solventnost društava za osiguranje na dan 31. 12. 2011. i na dan 31. 12. 2012. godine	31
Tabela 19. Solventnost po grupama osiguranja na dan 31. 12. 2012. godine	31
Tabela 20. Udio reosiguravača u bruto premiji, riješenim štetama i bruto tehničkim rezervama	32
Tabela 21. Mjerodavni tehnički rezultat u samopridržaju po vrstama osiguranja	33
Tabela 22. Pokazatelji rentabilnosti na dan 31. 12. 2012. godine	34
Tabela 23. Ažurnost u rješavanju šteta po vrstama osiguranja na nivou tržišta na dan 31. 12. 2012. godine	35
Tabela 24. Bruto kvota šteta društava za neživotno osiguranje na dan 31. 12. 2012. godine	35
Tabela 25. Bruto kvota šteta društava za životno osiguranje na dan 31. 12. 2012. godine	36
Tabela 26. Učešće troškova sprovođenja osiguranja i ostalih operativnih troškova koji prozilaze iz poslova osiguranja u mjerodavnoj premiji na dan 31. 12. 2012. godine	36
Tabela 27. Obračun doprinosa Garantnog fonda na nivou svih društava za osiguranje	38

Grafikoni

Grafik 1. Učešće bruto fakturisane premije u BDP-u za period od 2008. – 2012. godine	11
Grafik 2. Bruto fakturisana premija po glavi stanovnika za period od 2008 -2012. godine (€)	12
Grafik 3. Tržišno učešće društava za osiguranje u 2012. godini (%)	14
Grafik 4. Učešće društava u bruto fakturisanom premiji životnog osiguranja u 2012. godini (%)	15
Grafik 5. Učešće društava u bruto fakturisanom premiji neživotnog osiguranja u 2012. godini (%)	15
Grafik 6. Kretanje bruto premije: život vs neživot za period od 2008.-2012. godine	16
Grafik 7. Struktura bruto premije: život vs neživot za period od 2008.-2012. godine	17
Grafik 8. Struktura bruto premije osiguranja po vrstama osiguranja u 2011. i 2012. godini (%)	19
Grafik 9. Struktura pasive društava za osiguranje na dan 31. 12. 2011. i na dan 31. 12. 2012. godine (%)	24

Grafik 10. Struktura tehničkih rezervi društava za osiguranje na dan 31. 12. 2011. i na dan 31. 12. 2012. godine (%)	26
Grafik 11. Struktura deponovanja i ulaganja sredstava neto tehničkih rezervi životnih osiguranja u skladu sa ograničenjima propisanim pravilnikom na dan 31. 12. 2012. godine (%)	28
Grafik 12. Struktura deponovanja i ulaganja sredstava neto tehničkih rezervi neživotnih osiguranja u skladu sa ograničenjima propisanim pravilnikom na dan 31. 12. 2012. godine (%)	29
Grafik 13. Struktura deponovanja i ulaganja sredstava neto tehničkih rezervi na nivou tržišta u skladu sa ograničenjima propisanim pravilnikom na dan 31. 12. 2012. godine (€)	29
Grafik 14. Struktura ulaganja i deponovanja sredstava kapitala na nivou tržišta na dan 31. 12. 2012. godine (hilj.€)	30

I UVOD

Osnova za pripremu Izveštaja o stanju na tržištu osiguranja u Crnoj Gori za 2012. godinu je analiza revidiranih godišnjih finansijskih iskaza i drugih podataka koje društva za osiguranje dostavljaju Agenciji za nadzor osiguranja koja, između ostalog, obuhvata i godišnje izvještaje o poslovanju, sa mišljenjem ovlašćenog aktuara i izvještajem spoljnog revizora.

Najznačajniji događaji i trendovi na tržištu osiguranja Crne Gore u 2012. su:

- Bruto premija osiguranja nastavlja da bilježi blagi rast i u 2012. godini, uz istovremeni rast bruto premije životnog i bruto premije neživotnog osiguranja;
- I dalje je visok nivo koncentracije na tržištu mjereno HH Index-om sa tendencijom daljeg smanjenja;
- Nastavak ostvarivanja pozitivnog neto finansijskog rezultata poslovanja na nivou cjelokupnog tržišta osiguranja iz 2011. godine (šest društava je u 2012. godini ostvarilo neto dobit u iznosu od 3,420 mil.€);
- Donešene su izmjene i dopune Zakona o osiguranju („Sl.list CG” br.45/12);
- Donešen je novi Zakon o obaveznom osiguranju u saobraćaju („Sl.list CG” br.44/12);
- Donešeno je i izmijenjeno 10 podzakonskih akata koji proizilaze iz Zakona o osiguranju;
- Kreiran je regulatorni okvir za obavljanje bankoosiguranja;
- Uvedena je obaveza procjene adekvatnosti kapitala;
- Uvedena je nova metodologija ocjene solventnosti kroz odnos kapitala i margine solventnosti;
- Intenziviranje saradnje sa institucijama finansijskog sistema, radi što kvalitetnijeg i efikasnijeg obavljanja nadzorne funkcije, kao i jačanje saradnje sa nadzornim organima u okruženju;
- Organizacija i održavanje Prve Međunarodne konferencije o razvoju tržišta životnog osiguranja zajedno sa društvima za životno osiguranje na kojoj su učestvovali renomirani predavači iz oblasti osiguranja sa tržišta koja imaju veliku tradiciju u razvoju životnog osiguranja (Austrija, Njemačka i dr.), kao i iz međunarodne asocijacije supervizora osiguranja i predstavnici regulatora iz okruženja (Agencija za nadzor osiguranja Makedonije, Centralna banka Republike Kosovo, Agencija za osiguranje - Bosna i Hercegovina, Agencija za osiguranje Republike Srpske, Agencija za nadzor osiguranja Federacije Bosne i Hercegovine, i dr.);
- Kontinuirana obuka zaposlenih u cilju pripreme za vršenje kontrole zasnovane na procjeni rizika, a što je jedan od osnovnih postulata Direktive EU Solventnost II.

1.1 MAKROEKONOMSKI POKAZATELJI

Prema procjenama Ministarstva finansija Crne Gore, u 2012. godini BDP je iznosio 3,338 milijarde eura. Budžetski deficit je iznosio 162,7 mil.eura, odnosno 4,87% BDP-a. Stopa nezaposlenosti u Crnoj Gori u 2012. godini iznosila je 13%, a stopa inflacije 4,1%.

U narednoj tabeli je dat pregled makroekonomskih pokazatelja:

Tabela 1. Pregled makroekonomskih pokazatelja 2005.-2012. godina

Pokazatelji								
	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012. ¹
BDP (mil. €)	1.815	2.149	2.680	3.086	2.981	3.104	3.234	3.338
BDP per capita (€)	2.912	3.443	4.280	4.908	4.720	5.011	5.211	5.384
Stopa rasta BDP (%)	4,2	8,6	10,7	6,9	-5,7	2,5	3,2	-0,5
Inflacija (CPI)	2,5	2,8	4,2	7,1	3,4	0,5	2,8	4,1
Broj stanovnika	623.300	624.200	626.200	628.800	631.500	619.400	620.600	620.029
Broj nezaposlenih	48.845	38.876	31.469	28.378	30.169	32.106	30.552	31.232
Broj zaposlenih	144.340	150.800	156.408	166.221	174.152	161.742	163.082	166.531
Prosječna bruto plata (€)	327	377	497	609	643	715	722	727
Prosječna neto plata (€)	213	246	338	416	463	479	484	487
Budžetski suficit/deficit (mil.€)	-45,55	74,24	176,96	15,17	-130,33	-112,24	-127,37	-162,7
Izvoz (mil. €)	790,41	1.061,00	1.189,95	1.218,19	957,50	1.077,39	1.299,33	1.385,83
Uvoz (mil. €)	1.108,53	1.699,82	2.323,94	2.900,46	1.950,14	1.958,94	2.140,13	2.165,58
Spoljnotrgovinski bilans (mil.€)	-318,12	-638,82	-1.133,99	-1.682,27	-992,64	-881,55	-840,80	-779,75

Izvor: Ministarstvo finansija Crne Gore, Monstat i Zavod za zapošljavanje

¹ Preliminarni podaci prema procjenama Ministarstva finansija, „Smjernice makroekonomske i fiskalne politike za period od 2013. – 2016. godine“.

II UČESNICI NA TRŽIŠTU OSIGURANJA

2.1 DRUŠTVA ZA OSIGURANJE

Na crnogorskom tržištu osiguranja u prvoj polovini 2012. godine poslove osiguranja je obavljalo dvanaest društava za osiguranje, dok je u drugoj polovini ove poslove obavljalo 11 društava. Savjet Agencije za nadzor osiguranja je rješenjem br. 03-328/7-12 od 15. juna 2012. godine dao saglasnost na prenos portfelja Delta Generali životnih osiguranja na Uniqa životno osiguranje. Pet društava za osiguranje se bavilo samo poslovima neživotnih osiguranja, a šest društava samo poslovima životnih osiguranja.

Tabela 2. Pregled društava za osiguranje koja su poslovala u Crnoj Gori tokom 2012. godine

Društva koja obavljaju djelatnost neživotnog osiguranja
Lovćen osiguranje AD
Sava Montenegro AD
Delta Generali osiguranje AD
Uniqa neživotno osiguranje AD
Swiss osiguranje AD
Društva koja obavljaju djelatnost životnog osiguranja
Grawe osiguranje AD
Uniqa životno osiguranje AD
Lovćen životna osiguranja AD
Merkur osiguranje AD
Wiener Städtische životno osiguranje AD
Atlas Life AD

Akcijski kapital društava za osiguranje

Vrijednost ukupnog akcijskog kapitala društava za osiguranje na dan 31. 12. 2012. godine je iznosila 45,988 mil.eura, što predstavlja blagi rast u odnosu na 2011. godinu za 2,22%². Vrijednost stranog kapitala je iznosila 34,812 mil.eura, sa ostvarenim učešćem od 75,70% u ukupnom akcijskom kapitalu, a vrijednost domaćeg 11,176 mil.eura, sa učešćem od 24,30%. U toku 2012. godine vrijednost akcijskog kapitala su povećala sljedeća društva:

- Delta Generali osiguranje AD Podgorica u iznosu od 1.149.000,00€;
- Atlas Life AD Podgorica u iznosu od 250.000,00€;
- Uniqa neživotno osiguranje AD Podgorica u iznosu od 700.000,00€;

² Vrijednost ukupnog akcijskog kapitala društava za osiguranje na dan 31. 12. 2011. godine je iznosio 44,989 mil.eura;

- Uniqa životno osiguranje AD Podgorica u iznosu od 400.000,00€.

Iako je izvršena ukupna dokapitalizacija na nivou ova četiri društva iznosila 2,499 mil. €, istovremeno je društvo Delta Generali životna osiguranja AD prestalo sa obavljanjem poslova osiguranja, čiji je akcijski kapital iznosio 1,500 mil. €.

2.2 ZASTUPNICI, POSREDNICI U OSIGURANJU I AGENCIJE ZA PRUŽANJE DRUGIH USLUGA U OSIGURANJU

U toku 2012. godine Agencija za nadzor osiguranja je, u skladu sa Zakonom o osiguranju, izdala:

- Četiri dozvole za rad društvu za zastupanje u osiguranju;
- Jedna dozvola za rad društvu za posredovanje u osiguranju;
- 43 ovlašćenja fizičkim licima za obavljanje poslova zastupanja;
- 28 ovlašćenja fizičkim licima za obavljanje poslova posredovanja.

Na dan 31. 12. 2012. godine, na tržištu osiguranja Crne Gore poslove zastupanja u osiguranju je obavljalo 19 društava za zastupanje i 2 zastupnika – preduzetnika, dok je poslove posredovanja u osiguranju obavljalo 6 društava za posredovanje.

Takođe, na dan 31. 12. 2012. godine 450 fizičkih lica u Crnoj Gori posjedovalo je ovlašćenje za obavljanje poslova zastupanja u osiguranju, dok je 122 fizičkih lica posjedovalo ovlašćenje za obavljanje poslova posredovanja u osiguranju.

Tabela 3. Pregled društava koja obavljaju poslove zastupanja u osiguranju u Crnoj Gori

Naziv društva	djelatnost
Safe Invest Plus DOO Podgorica	zastupanje
Safe Life DOO Podgorica	zastupanje
WVP DOO Budva	zastupanje
Orion - D.S. Invest DOO Pljevlja	zastupanje
PRIMS DOO Nikšić	zastupanje
IN.PRO DOO Podgorica	zastupanje
Lojd Montenegro DOO Podgorica	zastupanje
Rogošić Invest DOO Podgorica	zastupanje
Montagent DOO Podgorica	zastupanje
DOZ DOO Podgorica	zastupanje
Safe Invest DOO Podgorica	zastupanje
IURISPRUDENS DOO Podgorica	zastupanje
Protektor Crna Gora DOO Podgorica	zastupanje
Aktuar DOO Podgorica	zastupanje
Obses DOO Podgorica	zastupanje

Premija plus DOO Podgorica	zastupanje
Ideal Life DOO Podgorica	zastupanje
Indego Plus DOO Tivat	zastupanje
Polis DOO Podgorica	zastupanje
Elita-Meel zastupnik u osiguranju Tivat	zastupnik-preduzetnik
Expres-Ključ Rožaje	zastupnik-preduzetnik

Društva za zastupanje, koja obavljaju poslove pokretanja, predlaganja, pripreme i zaključivanja ugovora o osiguranju u ime i za račun osiguravača su, tokom 2012. godine, prodala 125.906 polisa osiguranja (18,72% manje u odnosu na 2011. godinu, kada su prodala 154.906 polisa) i ostvarila bruto fakturisane premiju u iznosu od 18,612 mil.€, odnosno 27,85% bruto fakturisane premije na nivou tržišta osiguranja u Crnoj Gori.

Tabela 4. Pregled društava koja obavljaju poslove posredovanja u osiguranju u Crnoj Gori

Naziv društva	djelatnost
APO Plus DOO Podgorica	posredovanje
Adriatic AG DOO Podgorica	posredovanje
Auctor DOO Podgorica	posredovanje
WVPCG DOO Budva	posredovanje
PARTNER M DOO Podgorica	posredovanje
Broker INS DOO Podgorica	posredovanje

Osnovna funkcija društva za posredovanje je dovođenje u vezu osiguranika, odnosno ugovornika osiguranja sa društvom za osiguranje radi zaključenja ugovora o osiguranju, kao i obavljanje pripremnih poslova u cilju zaključenja ugovora o osiguranju i pružanje pomoći pri ostvarivanju prava iz ugovora o osiguranju, naročito pri rješavanju odštetnih zahtjeva prema društvu za osiguranje. Tokom 2012. godine, društva za posredovanje na crnogorskom tržištu osiguranja su posredovala u zaključivanju 2.538 ugovora o osiguranju (31,85% manje u odnosu na 2011., kada su ugovorili 3.724) i ugovorila bruto premiju u iznosu od 4,129 mil.€ sa učešćem u ukupnoj bruto fakturiranoj premiji tržišta osiguranja od 6,17%.

Tabela 5. Pregled društava koja obavljaju poslove pružanja drugih usluga u osiguranju u Crnoj Gori

Naziv društva	djelatnost
Montenegro Assistance DOO Podgorica	pružanje drugih usluga u osiguranju

2.3 ZAPOSLENI U SEKTORU OSIGURANJA

Pregled broja zaposlenih na nivou cjelokupnog sektora osiguranja, u periodu od 2008. - 2012. godine, prikazan je u sljedećoj tabeli:

Tabela 6. **Ukupan broj zaposlenih u sektoru osiguranja u periodu 2008-2012. godine**

Godina	2008	2009	2010	2011	2012
Ukupan broj zaposlenih u sektoru osiguranja	639	643	703	814	786

U skladu sa razvojem tržišta osiguranja tokom prethodnih godina broj zaposlenih je bilježio konstantan rast. Prestanak obavljanja poslova osiguranja jednog društva u toku 2012. godine, kao i promjena metodologije praćenja broja zaposlenih lica u sektoru direktno su uticali na smanjenje broja zaposlenih na nivou tržišta za 3,44%, tako da je broj zaposlenih lica iznosio 786 na kraju 2012. godine.

III POKAZATELJI TRŽIŠTA OSIGURANJA

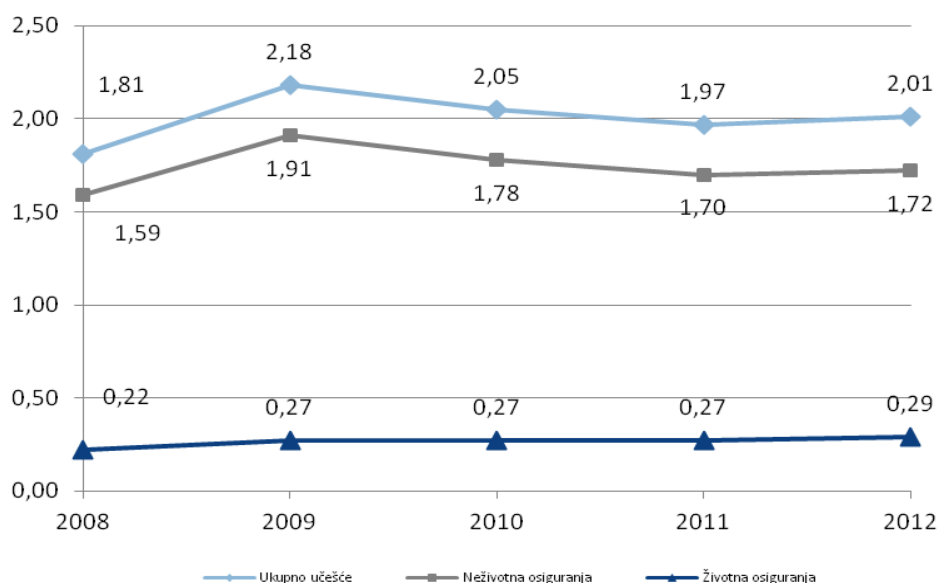
Bruto fakturisana premija na tržištu osiguranja Crne Gore u 2012. godini iznosila je 66,922 mil.eura³ i zabilježila je blagi rast od 3,29% u poređenju sa prethodnom godinom.

3.1. UČEŠĆE BRUTO FAKTURISANE PREMIJE U BDP-U

Pozitivni trendovi na crnogorskom tržištu osiguranja, kao i intenzivni rast BDP-a u periodu od 2006. do 2009. godine uticali su da pokazatelj učešća bruto fakturisane premije u BDP-u ostvaruje stalni rast. Usljed uticaja ekonomske krize, kao i usporavanja rasta crnogorske ekonomije ovaj pokazatelj je u 2010. i 2011. godini ostvario pad, dok je u 2012. godini ostvario blagi rast i iznosio 2,01%.

U 2012. godini učešće bruto fakturisane premije neživotnih osiguranja u BDP-u je ostvarilo blagi rast i iznosilo je 1,72%, kao i učešće premije životnih osiguranja u BDP-u koje je iznosilo 0,29%.

Grafik 1. Učešće bruto fakturisane premije u BDP-u za period od 2008. – 2012. godine

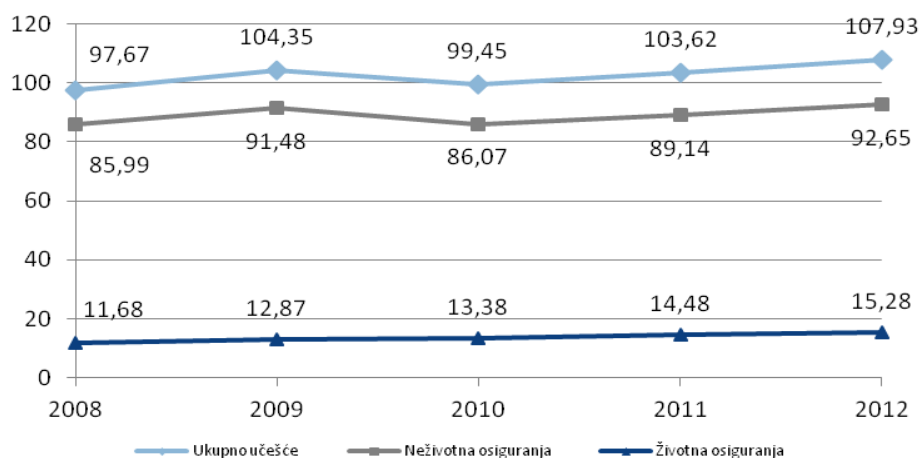

³ Iznos bruto fakturisane premije ne uključuje porez na premiju osiguranja.

3.2 GUSTINA OSIGURANJA

Gustina osiguranja, kao jedan od najčešće korišćenih pokazatelja tržišta osiguranja, predstavlja iznos bruto fakturisane premije po glavi stanovnika.

Grafik 2. Bruto fakturisana premija po glavi stanovnika za period od 2008 -2012. godine (€)

Bruto fakturisana premija po glavi stanovnika u Crnoj Gori u 2012. godini iznosila je 107,93 eura, što je i dalje značajno ispod prosjeka zemalja članica EU u 2011. godini (oko 2.137 eura).

3.3 KONCENTRACIJA TRŽIŠTA OSIGURANJA U CRNOJ GORI

Za utvrđivanje nivoa koncentracije tržišta osiguranja koristi se Herfindahl-Hirschman indeks (HHI)⁴, čija se vrijednost može kretati u intervalu od 0 do 10.000. Vrijednost indeksa koja je bliža nuli označava da tržište ima veliki broj društava približno istog tržišnog učešća tj. da se radi o tržištu sa visokim nivoom konkurencije. Vrijednost indeksa bliža 10.000 označava da je tržište koncentrisano, odnosno da na tržištu postoji monopol.

Raspon Herfindahl-Hirschman indeksa je:

- 0 – 1.000 → Nekonzentrisano tržište (visok nivo konkurencije);
- 1.000 – 1.800 → Umjerena koncentracija;
- 1.800 – 10.000 → Koncentrisano tržište (monopol).

Za tržište osiguranja u Crnoj Gori, u periodu od 2010. do 2012. godine, vrijednost HHI se kreće u granicama koncentrisanog tržišta, jer vrijednosti ovog indeksa pripadaju intervalu od 1.800 do 10.000. Međutim, počev od 2010. godine prisutan je trend smanjenja vrijednosti indeksa, što ukazuje na povećanje nivoa konkurencije, odnosno smanjenja koncentracije tržišta.

⁴ HHI se dobija kada se tržišna učešća svakog osiguravajućeg društva pojedinačno kvadriraju i međusobno saberu.

Tabela 7. Herfindahl-Hirschman indeks od 2010. - 2012. godine

Naziv društva	2010.			2011.			2012		
	Bruto premija	Učešće %	HHI	Bruto premija	Učešće %	HHI	Bruto premija	Učešće %	HHI
Lovćen osiguranje AD	32.338.112	52,00	2.704,27	29.400.966	45,38	2.059,13	27.284.656	40,77	1.662,26
Lovćen životna osiguranja AD				1.269.847	1,96	3,84	1.411.886	2,11	4,45
Sava Montenegro AD	9.687.203	15,58	242,67	10.340.373	15,96	254,70	10.875.443	16,25	264,09
Grawe osiguranje AD	4.888.343	7,86	61,79	4.940.958	7,63	58,15	4.685.915	7,00	49,03
Swiss osiguranje AD	2.417.799	3,89	15,12	2.191.985	3,38	11,45	2.015.348	3,01	9,07
Delta Generali osiguranje AD	5.838.992	9,39	88,17	7.146.911	11,03	121,67	9.480.044	14,17	200,67
Uniqa životno osiguranje AD	1.309.126	2,11	4,43	1.420.639	2,19	4,81	1.574.606	2,35	5,54
Uniqa neživotno osiguranje AD	4.782.900	7,69	59,16	6.654.608	10,27	105,49	7.792.127	11,64	135,57
Merkur osiguranje AD	654.070	1,05	1,11	808.184	1,25	1,56	969.726	1,45	2,10
Atlas Life AD	113.623,00	0,18	0,03	152.708	0,24	0,06	181.922	0,27	0,07
Delta Generali životno osiguranje AD	155.413	0,25	0,06	192.759	0,30	0,09		0,00	0,00
Wiener Städtische životno osiguranje AD	0,00	0,00	0,00	271.760	0,42	0,18	650.347	0,97	0,94
UKUPNO	62.185.580	100	3.176,81	64.791.699	100	2.621,12	66.922.021	100	2.333,80

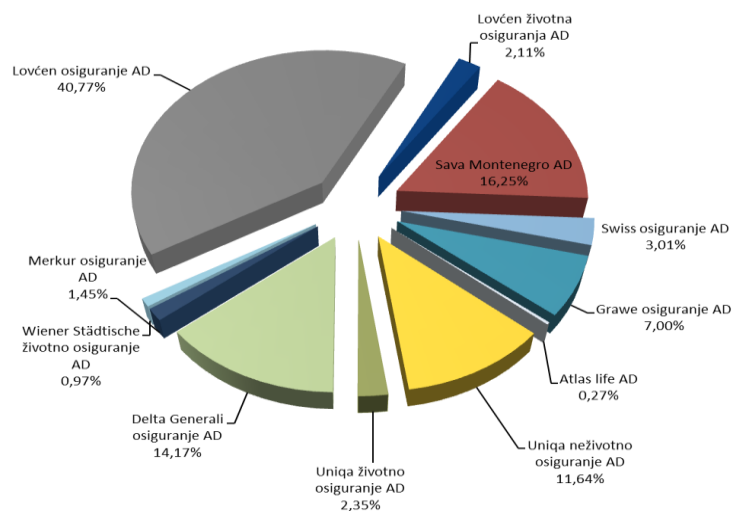
Najveće učešće od 40,77% na tržištu osiguranja je ostvarilo Lovćen osiguranje, što predstavlja pad u odnosu na prethodnu godinu za 4,61 procentni poen, kada je iznosilo 45,38% (29,401 mil.€).

Dva društva sa najvećom bruto fakturisanom premijom su Lovćen i Sava Montenegro čije tržišno učešće iznosi 57,02% (38,160 mil.€) u 2012. godini i zabilježilo je pad u odnosu na 2011. godinu za 4,31 procentni poen, kada je iznosilo 61,33% (39,741 mil.€).

Tri društva sa najvećom bruto fakturisanom premijom su Lovćen, Sava Montenegro i Delta Generali osiguranje čije tržišno učešće iznosi 71,19% (47,640 mil.€) u 2012. godini. Dakle, primjetan je trend smanjenja koncentracije na tržištu osiguranja Crne Gore, što potvrđuje podatak da je u prethodnoj 2011. godini tržišna zastupljenost tri društva (Lovćen, Sava Montenegro i Delta) sa najvećom bruto fakturisanom premijom iznosila 72,36% (46,888 mil.€).

Na narednom grafiku je prikazano tržišno učešće društava za osiguranje u 2012. godini:

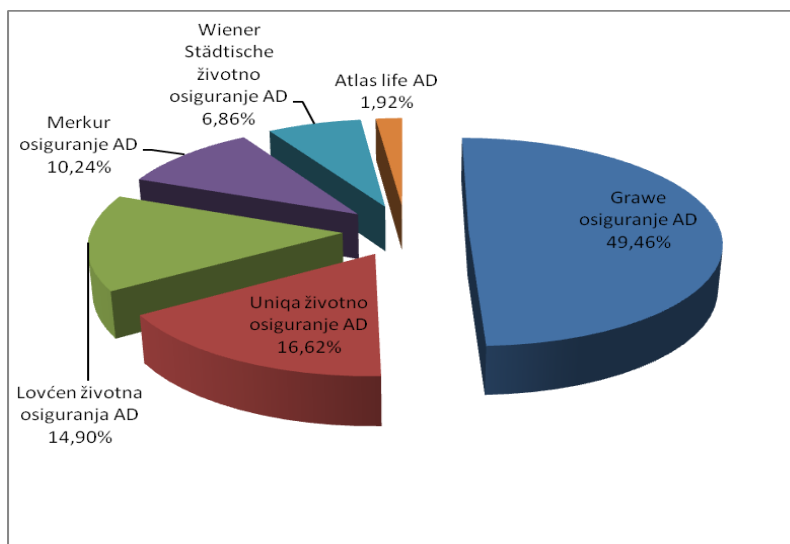
Grafik 3. Tržišno učešće društava za osiguranje u 2012. godini (%)

Posmatrano prema strukturi učešća u bruto fakturisanj premiji životnih osiguranja, najveće učešće, i pored pada u odnosu na prethodnu godinu od 6,28 procentnih poena, i dalje ima Grawe osiguranje sa 49,46%. Zatim slijede, Uniqa životno osiguranje sa učešćem od 16,62%, Lovćen životna osiguranja sa 14,90% i Mercur osiguranje sa 10,24% (rast tržišnog učešća za 1,12 procentna poena u odnosu na 2011. godinu). Od društava koja obavljaju poslove životnih osiguranja najveći rast učešća u bruto fakturisanj premiji životnih osiguranja ostvarilo je društvo Wiener Städtische životno osiguranje od 3,80 procentna poena (u 2012. godini tržišno učešće iznosi 6,86%, dok je u 2011. iznosilo 3,07%).

Na narednom grafiku je prikazano učešće društava za životno osiguranje u bruto fakturisanj premiji životnih osiguranja u 2012. godini:

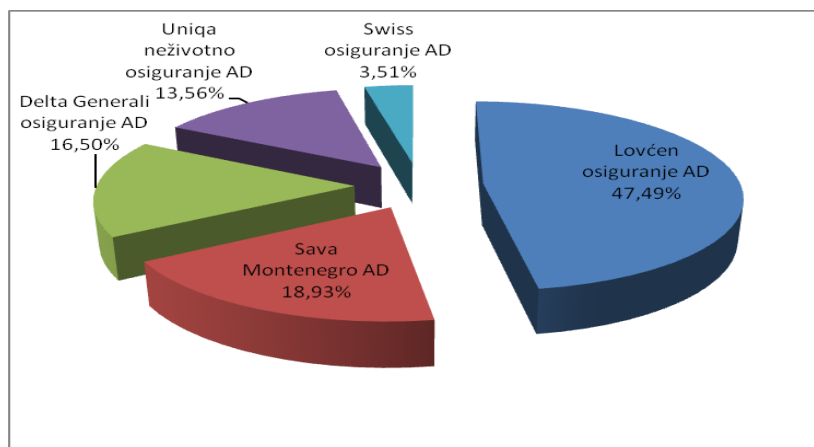
Grafik 4. Učešće društava u bruto fakturisanom premiji životnog osiguranja u 2012. godini (%)

Posmatrano prema strukturi učešća u bruto fakturisanom premiji neživotnih osiguranja, najveće učešće i dalje ima Lovćen osiguranje sa 47,49%. Međutim, Lovćen osiguranje je ostvarilo pad učešća u odnosu na prethodnu godinu od 5,26 procentnih poena (52,75%). Zatim slijede, Sava Montenegro sa učešćem od 18,93%, Delta Generali osiguranje sa 16,50%, Uniqa neživotno osiguranje sa 13,56% i Swiss osiguranje sa 3,51%. Od društava koja obavljaju poslove neživotnih osiguranja najveći rast učešća u bruto fakturisanom premiji neživotnih osiguranja ostvarilo je društvo Delta Generali osiguranje od 3,68 procentnih poena (u 2011. iznosilo je 12,82%).

Na narednom grafiku je prikazano učešće društava za neživotno osiguranje u bruto fakturisanom premiji neživotnih osiguranja u 2012. godini:

Grafik 5. Učešće društava u bruto fakturisanom premiji neživotnog osiguranja u 2012. godini (%)

3.4 STRUKTURA BRUTO FAKTURISANE PREMIJE OSIGURANJA: ŽIVOTNA I NEŽIVOTNA OSIGURANJA

Tržište osiguranja u Crnoj Gori u 2012. godini karakteriše nastavak trenda dominantnog učešća premije neživotnih osiguranja. U strukturi bruto fakturisane premije u 2012. godini učešće neživotnih osiguranja zabilježilo neznatan pad i iznosilo je 85,84%, dok se učešće životnih blago povećalo sa 13,98% u 2011. na 14,16% u 2012. godini. U 2012. godini učešće premija neživotnih osiguranja u ukupnoj premiji je ostvarilo pad za 0,18 procentna poena, dok je učešće premija životnih osiguranja ostvarilo rast za istu vrijednost.

Tabela 8. Struktura premije osiguranja u 2011. i 2012. godini

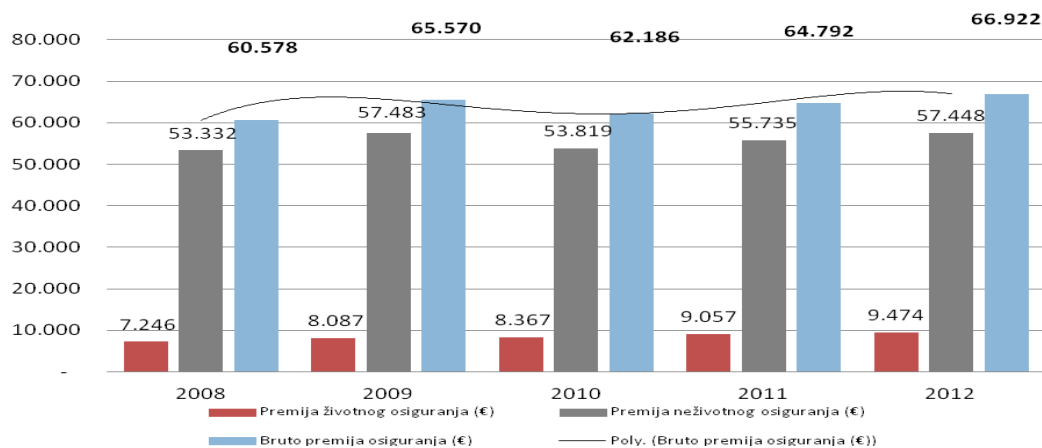
	2011		2012		Index 2012/2011
	Premija (€)	Učešće (%)	Premija (€)	Učešće (%)	
Životno osiguranje	9.056.856	13,98	9.474.403	14,16	104,61
Neživotno osiguranje	55.734.843	86,02	57.447.618	85,84	103,07
UKUPNO	64.791.699	100	66.922.021	100	103,29

U strukturi bruto fakturisane premije, ukupna premija neživotnih osiguranja je zabilježila rast od 3,07% dok je ukupna premija životnih osiguranja zabilježila rast od 4,61% u poređenju sa 2011. godinom.

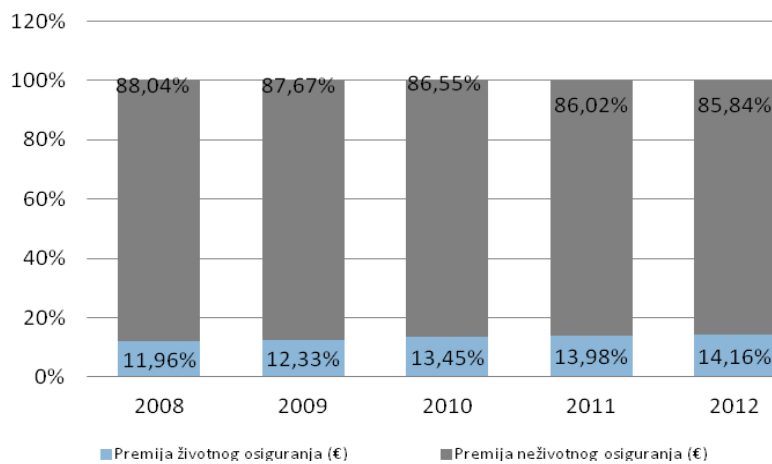
Posmatrajući period od 2008. do 2012. godine premija neživotnih osiguranja rasla je na godišnjem nivou po prosječnoj stopi od 5,58%, dok je životno osiguranje raslo po prosječnoj stopi od 24,24%.

Na narednom grafiku dat je prikaz kretanja bruto premije na ukupnom nivou i po grupama osiguranja u period od 2008. – 2012. godine:

Grafik 6. Kretanje bruto premije: život VS neživot za period 2008 – 2012. godine

Grafik 7. Struktura bruto premije: život vs neživot za period od 2008.-2012. godine

3.5 BRUTO FAKTURISANA PREMIJA OSIGURANJA PO VRSTAMA OSIGURANJA

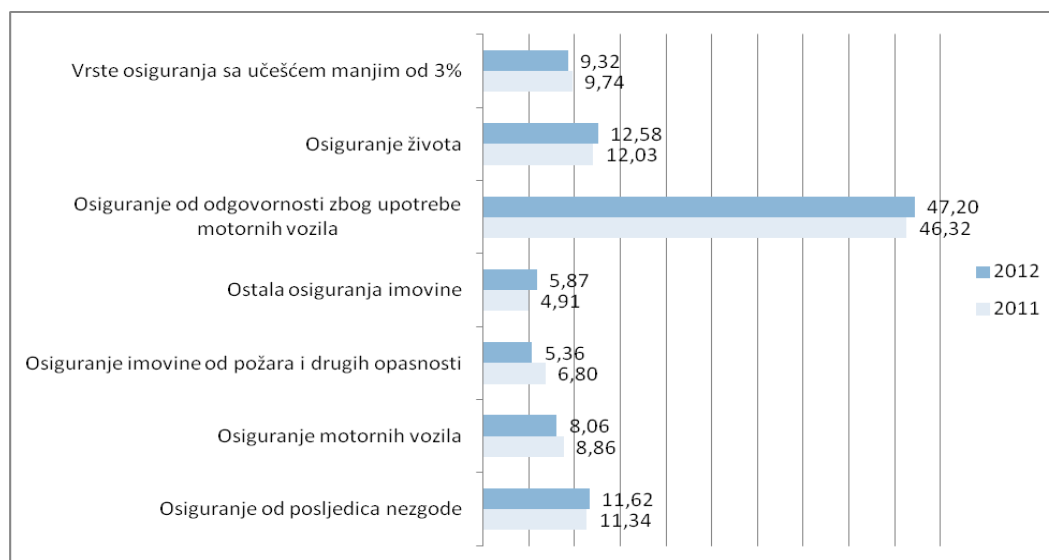
Analiza strukture učešća pojedinih vrsta osiguranja u ukupnoj bruto fakturiranoj premiji u 2012. godini pokazuje neznatnu promjenu u odnosu na prethodnu godinu. Posmatrano prema vrstama osiguranja, značajniji rast bruto fakturirane premije zabilježen je kod osiguranja života za 8,04%, osiguranja od odgovornosti zbog upotrebe vazduhoplova za 30,43%, osiguranja od odgovornosti zbog upotrebe plovni objekata za 75,22%, ostalih osiguranja imovine za 23,38% i kasko osiguranja plovni objekata za tri puta.

Tabela 9. **Struktura portfelja osiguranja po vrstama osiguranja u 2011. i 2012. godini**

Vrsta osiguranja	2011		2012		Index
	Iznos	Učešće (%)	Iznos	Učešće (%)	2012/2011
Osiguranje od posljedica nezgode	7.346.044	11,34	7.773.049	11,62	105,81
Zdravstveno osiguranje	1.031.631	1,59	973.111	1,45	94,33
Osiguranje motornih vozila	5.741.168	8,86	5.391.037	8,06	93,90
Osiguranje šinskih vozila	186.740	0,29	186.740	0,28	100,00
Osiguranje vazduhoplova	1.033.289	1,59	507.529	0,76	49,12
Osiguranje plovni objekata	63.012	0,10	247.860	0,37	393,36
Osiguranje robe u prevozu	455.917	0,70	305.265	0,46	66,96
Osiguranje imovine od požara i drugih opasnosti	4.406.629	6,80	3.586.240	5,36	81,38
Ostala osiguranja imovine	3.184.463	4,91	3.928.921	5,87	123,38
Osiguranje od odgovornosti zbog upotrebe motornih vozila	30.011.616	46,32	31.587.159	47,20	105,25
Osiguranje od odgovornosti zbog upotrebe vazduhoplova	900.951	1,39	1.175.074	1,76	130,43
Osiguranje od odgovornosti zbog upotrebe plovni objekata	168.005	0,26	294.387	0,44	175,22
Osiguranje od opšte odgovornosti za štetu	930.907	1,44	847.437	1,27	91,03
Ostale vrste neživotni osiguranja	274.469	0,42	643.811	0,96	234,57
Ukupno neživotna osiguranja	55.734.843	86,02	57.447.618	85,84	103,07
Osiguranje života	7.792.446	12,03	8.418.892	12,58	108,04
Rentno osiguranje	73.656	0,11	36.630	0,05	49,73
Dopunsko osiguranje lica uz osiguranje života	1.175.535	1,81	1.004.235	1,50	85,43
Ostale vrste životni osiguranja	15.220	0,02	14.645	0,02	96,22
Ukupno životna osiguranja	9.056.856	13,98	9.474.403	14,16	104,61
UKUPNO	64.791.699	100	66.922.021	100	103,29

Premija kasko osiguranja motornih vozila u 2012. godini je smanjena za 6,21%, kao i premija kasko osiguranja vazduhoplova za 50,88%. Takođe, do smanjenja premije u odnosu na prethodnu godinu došlo je i kod rentnog osiguranja za 50,27% i dopunskog osiguranja lica uz osiguranje života za 17,47%. Premija osiguranja nezgode povećana je za 5,81%. U 2012. godini zabilježen je pad ukupne premije kasko osiguranja (motorna vozila, vazduhoplovi, plovni objekti, šinska vozila) u odnosu na 2011. godinu za 9,84%, što je u najvećoj mjeri posljedica pada premije osiguranja vazduhoplova za 50,88% i pada premije osiguranja motornih vozila za 6,10%.

Grafik 8. **Struktura bruto premije osiguranja po vrstama osiguranja u 2011. i 2012. godini (%)**⁵

Posmatrano prema strukturi bruto premije, najveću zastupljenost i dalje imaju obavezna osiguranja sa učešćem od 49,96%, koja su u 2012. godini porasla za 6,25%. Šest najzastupljenijih vrsta osiguranja (AO, nezgoda, kasko motornih vozila, osiguranje imovine od požara i ostala imovinska osiguranja i osiguranje života) učestvuju sa 90,69%: osiguranje od autoodgovornosti 47,20%, osiguranje života 12,58%, osiguranje od posljedica nezgode 11,62%, imovinska osiguranja 11,23% i kasko motornih vozila sa 8,06%. Navedeno govori o visokoj koncentraciji na veoma mali broj vrsta osiguranja.

⁵ Vrste osiguranja sa učešćem manjim od 3% su: zdravstveno osiguranje, osiguranje šinskih vozila, osiguranje vazduhoplova, osiguranje plovih objekata, osiguranje robe u prevozu, osiguranje od odgovornosti zbog upotrebe vazduhoplova, osiguranje od odgovornosti zbog upotrebe plovih objekata, osiguranje od opšte odgovornosti za štetu, ostale vrste neživotnih osiguranja, rentno osiguranje, dopunsko osiguranje lica uz osiguranje života i ostale vrste životnih osiguranja.

3.6 ŽIVOTNA OSIGURANJA

Životna osiguranja u Crnoj Gori, i pored konstantnog trenda rasta, su i dalje na relativno niskom nivou učešća u ukupnoj bruto fakturisanjoj premiji na tržištu. Bruto fakturisana premija životnih osiguranja u 2012. godini iznosila je 9,474 mil.€ i porasla je u ukupnom iznosu za 417.547 €, odnosno za 4,61% u odnosu na 2011. godinu, kada je iznosila 9,057 mil.€. Dakle, u 2012. godini usjed uticaja krize došlo je do usporavanja rasta premije životnih osiguranja (u 2011. godini ostvaren je rast od 8,25%). Broj životno osiguranih lica u 2012. godini je iznosio 36.229, što predstavlja rast od 7,93% u odnosu na prethodnu godinu.

Tabela 10. Prikaz broja osiguranih lica u 2011. i 2012. godini

	Ukupan broj osiguranih lica		
	2011	2012	Promjena 12/11 u %
UKUPNO	33.566	36.229	7,93

Broj storniranih polisa na 31. 12. 2012. godine iznosio je 4.250, dok je broj redukovanih polisa iznosio 2.279, što je doprinijelo usporavanju rasta bruto premije životnog osiguranja u 2012. godini. U toku 2012. godine zaključeno je 8.108 novih polisa životnog osiguranja što je veće za 22,64% u odnosu na 2011. godinu kada su društva zaključila 6.611 novih polisa. Broj aktivnih polisa životnog osiguranja na kraju 2012. godine je iznosio 35.449.

3.7 OBAVEZNA OSIGURANJA U SAOBRAĆAJU⁶

Ukupna premija obaveznih osiguranja u 2012. godini je iznosila 33,436 mil.eura, što predstavlja rast u odnosu na 2011. godinu od 6,25%. Učešće bruto premije obaveznih osiguranja u bruto premiji neživotnih osiguranja u 2012. godini je iznosilo 58,20%, a u ukupnoj bruto fakturisanjoj premiji 49,96%. Obaveznim osiguranjem u Crnoj Gori bavilo se pet društava.

Tabela 11. Premija obaveznog osiguranja u saobraćaju po vrstama u 2012. godini

Obavezna osiguranja u saobraćaju	Premija (€)	Učešće (%)
Osiguranje putnika u javnom saobraćaju	379.778	1,14
Osiguranje od odgovornosti zbog upotrebe motornih vozila	31.587.159	94,47
Osiguranje od odgovornosti zbog upotrebe vazduhoplova	1.175.075	3,51
Osiguranje od odgovornosti zbog upotrebe plovni objekata	294.387	0,88
UKUPNO	33.436.398	100

⁶ Definisana Zakonom o obaveznom osiguranju u saobraćaju („Sl. list CG“ br. 44/12)

U strukturi premije obaveznih osiguranja najveći udio ostvarilo je osiguranje od autoodgovornosti koje čini 94,47% ukupne premije obaveznih osiguranja u 2012. godini. Premija osiguranja od autoodgovornosti u 2012. godini je iznosila 31,587 mil.eura i porasla je u odnosu na 2011. godinu za 5,25%, kada je iznosila 30,012 mil.eura.

Tabela 12. Učešće bruto fakturisane premije autoodgovornosti (AO) za 2012. godinu po društvima za osiguranje

Društvo za osiguranje	Bruto fakturisana premija AO (€)	Učešće (%)
Lovćen osiguranje	12.378.323	39,19
Sava Montenegro	6.530.114	20,67
Delta Generali osiguranja	5.900.398	18,68
Uniq neživotno osiguranje	5.538.688	17,53
Swiss osiguranje	1.239.636	3,92
UKUPNO	31.587.159	100

IV STRUKTURA AKTIVE

Vrijednost ukupne aktive na nivou svih društava za osiguranje, na dan 31. 12. 2012. godine, iznosila je 142,153 mil.eura, što predstavlja rast od 5,04% u odnosu na vrijednost ukupne aktive na dan 31. 12. 2011. godine. U strukturi ukupne aktive najveće učešće od 41,46% ostvarila su dugoročna finansijska ulaganja, potom kratkoročna finansijska ulaganja sa 26,85% i kratkoročna potraživanja sa 12,43%.

Tabela 13. Struktura aktive društava za osiguranje na dan 31. 12. 2011. i na dan 31. 12. 2012. godine

	2011		2012		Index 2012/2011
	Iznos (€)	Učešće (%)	Iznos (€)	Učešće (%)	
Nematerijalna imovina	610.143	0,45	702.956	0,49	115,21
Nekretnine, postrojenja i oprema za neposredno obavljanje djelatnosti osiguranja	11.231.315	8,30	11.028.602	7,76	98,20
Dugoročna finansijska ulaganja	52.055.721	38,46	58.931.141	41,46	113,21
Kratkoročna finansijska ulaganja	38.985.398	28,81	38.163.627	26,85	97,89
Gotovinska sredstva	1.889.564	1,40	1.956.376	1,38	103,54
Kratkoročna potraživanja	18.426.778	13,62	17.670.552	12,43	95,90
Udio reosiguravača u TR	5.110.603	3,78	5.515.898	3,88	107,93
Aktivna vremenska razgraničenja	6.608.707	4,88	7.962.553	5,60	120,49
Ostalo	420.095	0,31	221.263	0,16	52,67
UKUPNO	135.338.325	100	142.152.967	100	105,04

Posmatrano prema oblicima imovine u 2012. godini najveći rast ostvaren je kod aktivnih vremenskih razgraničenja za 20,49% u odnosu na prethodnu godinu, što je posljedica najvećim dijelom rasta odloženih troškova sticanja osiguranja za 12,88%.

Kategorija "Dugoročna finansijska ulaganja" je ostvarila rast od 13,21% u odnosu na prethodnu godinu. Rast ove kategorije je u najvećoj mjeri determinisan rastom ulaganja u obveznice Crne Gore emitovane na EU tržištu i ostale državne hartije od vrijednosti za 55,37% u odnosu na prethodnu godinu. Vrijednost ukupnih ulaganja u državne obveznice iznosi 29,283 mil.€ što predstavlja 49,52% ukupnih dugoročnih finansijskih ulaganja na nivou tržišta. Takođe, rast od 15,21% je ostvarila i kategorija "nematerijalna imovina" .

Tabela 14. Učešće društava za osiguranje u ukupnoj aktivni sektora osiguranja na dan 31. 12. 2011 i na dan 31. 12.2012. godine (%)

	2011	2012	Promjena u %
Lovćen osiguranje	41,22%	36,30%	-4,91%
Lovćen životna osiguranja	3,79%	4,18%	0,39%
Sava Montenegro osiguranje	17,15%	16,89%	-0,26%
Swiss osiguranje	3,72%	2,99%	-0,73%
Grawe osiguranje	13,43%	16,01%	2,58%
Atlas life	0,69%	0,63%	-0,07%
Uniqa neživotno osiguranje	5,77%	6,95%	1,19%
Uniqa životno osiguranje	2,80%	3,38%	0,57%
Delta Generali osiguranje	8,10%	9,94%	1,84%
Delta Generali životna osiguranja	0,80%	0,00%	-0,80%
Merkur osiguranje	1,55%	1,72%	0,16%
Wiener Städtische životno osiguranje	0,97%	1,01%	0,04%
UKUPNO	100	100	-

Posmatrajući zastupljenost pojedinih društava u ukupnoj aktivni sektora osiguranja, primjećuje se da najveće učešće od 36,30% i dalje ima Lovćen osiguranje, zatim slijede Sava Montenegro sa 16,89% i Grawe osiguranje sa 16,01%. U odnosu na 2011. godinu, pad učešća u ukupnoj aktivni društava zabilježilo je Lovćen osiguranje i to za 4,91 procentni poen (u toku 2012. godine Lovćen osiguranje je iz svoje aktive isključilo akcije Lovćen auta u vrijednosti od 1,700 mil.€), dok su rast učešća zabilježili Grawe osiguranje, Delta Generali osiguranje i Uniqa neživotno osiguranje i u iznosu od 1 do 2,58 procentnih poena.

V STRUKTURA PASIVE

Vrijednost ukupne pasive na nivou svih društava za osiguranje u Crnoj Gori na dan 31. 12. 2012. godine iznosila je 142,153 mil.eura, što predstavlja rast od 5,04% u odnosu na vrijednost ukupne pasive na dan 31. 12. 2011. godine, kada je iznosila 135,338 mil. eura.

Tabela 15. **Struktura pasive društava za osiguranje na dan 31. 12. 2011. i na dan 31. 12. 2012. godine**

	2011		2012		Index 2012/2011
	Iznos (€)	Učešće (%)	Iznos (€)	Učešće (%)	
Kapital i rezerve	32.903.107	24,31	36.621.536	25,76	111,30
Rezervisanja	83.000.681	61,33	86.103.596	60,57	103,74
Kratkoročne obaveze	17.185.861	12,70	17.627.157	12,40	102,57
Dugoročne obaveze	1.502.041	1,11	566.403	0,40	37,71
Pasivna vremenska razgraničenja	746.634	0,55	1.234.276	0,87	165,31
UKUPNO	135.338.324	100	142.152.967	100	105,04

Rast kategorije "kapital i rezerve" društava za osiguranje u 2012. godini od 11,30%, odnosno za 3,718 mil.€, rezultat je ostvarenog pozitivnog finansijskog rezultata u 2011. godini u iznosu od 1,320 mil.€ i u 2012. u iznosu od 2,064 mil.€. Četiri društva za osiguranje su izvršila dokapitalizaciju u iznosu od 2,499 mil.€.

Kategorija "rezervisanja" obuhvata bruto tehničke rezerve društava za osiguranje i ostala rezervisanja za penzije, jubilarne nagrade, otpremnine, štetne ugovore i sl.⁷

Kategorija „kratkoročne obaveze“ je u pasivi bilansa stanja gotovo na istom nivou kao i prethodne godine (ostvaren je blagi rast od 2,57%) i odnosi se na obaveze iz finansiranja, obaveze iz neposrednih poslova osiguranja (obaveze prema osiguranicima, posrednicima, za premije reosiguranja i saosiguranja i sl.).

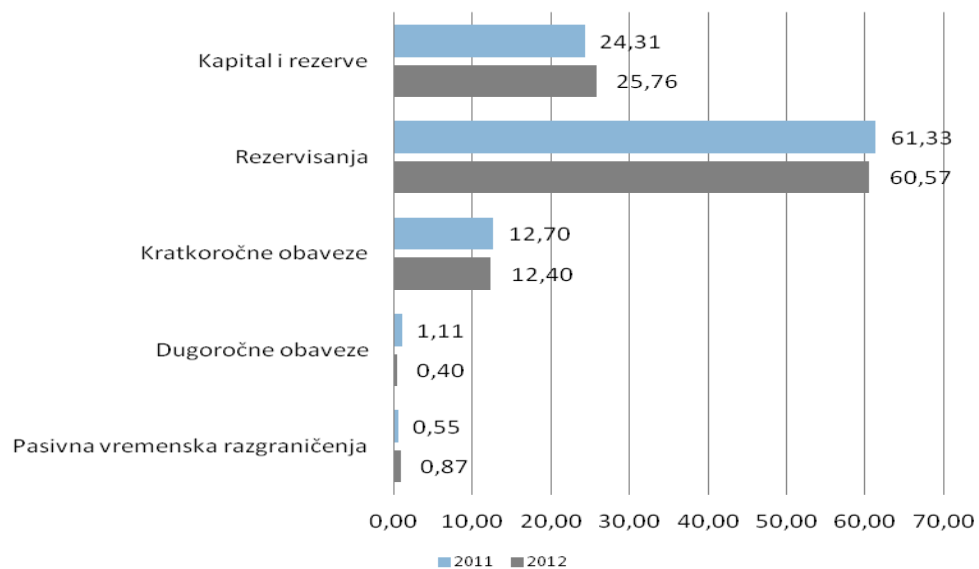
Pasivna vremenska razgraničenja se odnose na kratkoročno odložene prihode, unaprijed obračunate troškove i rashode i ostvarila je rast od 65,31% u odnosu na prethodnu godinu.

Pad kategorije „dugoročne obaveze“ za 62,29% u odnosu na 2011. godinu odnosi se najviše na reklasifikaciju pojedinih bilansnih pozicija, odnosno na prelazak dugoročnih obaveza u kratkoročne iz razloga dospijeća do 365 dana.

⁷ Detaljnija analiza bruto tehničkih rezervi data je u okviru tačke 5.1 Tehničke rezerve

Grafik 9. Struktura pasive društava za osiguranje na dan 31. 12. 2011. i na dan 31. 12. 2012. godine (%)

5.1 TEHNIČKE REZERVE

Društva za osiguranje su, u skladu sa Zakonom o osiguranju, dužna da na kraju svakog obračunskog perioda formiraju tehničke rezerve, koje predstavljaju rezervisani dio sredstava namijenjen za pokriće obaveza iz obavljanja poslova osiguranja.

Izmjene i dopune Zakona o osiguranju, koje su stupile na snagu u avgustu 2012. godine, dijelom su se odnosile i na tehničke rezerve. Prema zakonskom rješenju, tehničke rezerve društava za osiguranje obuhvataju rezerve za prenosne premije, rezerve za rezervisane štete, rezerve za bonuse i popuste, matematičku rezervu, rezerve za izravnjanje rizika, posebne tehničke rezerve i druge tehničke rezerve.

Društva za osiguranje formiraju *prenosnu premiju* iz ukupne premije za svaku vrstu osiguranja i to srazmjerno vremenu trajanja osiguranja i služe za pokriće obaveza iz osiguranja koje će nastati u narednom obračunskom periodu.

Rezervisane štete formiraju se u visini procijenjenih iznosa obaveza za nastale prijavljene, a neriješene štete i nastale neprijavljene štete u tekućem periodu, uključujući sve troškove vezane za rješavanje i isplatu šteta. U slučaju da se štete za pojedine vrste osiguranja pojavljuju u obliku rente, rezervisane štete se formiraju u kapitalizovanom iznosu koji predstavlja iznos svih budućih obaveza.

Rezerve za bonuse i popuste formiraju se do nivoa naknada i drugih isplata na koje osiguranici i drugi korisnici osiguranja imaju pravo, a proizilaze iz prava na učešće u dobiti ili drugih prava po ugovoru o osiguranju – *bonus*, prava na djelimično umanjene premije – *popust* i prava na naknadu dijela premije nastalog usljed nekorišćenja perioda osiguravajućeg pokrića zbog prijevremenog okončanja ugovora – *otkaz*.

Matematička rezerva se obrazuje u visini sadašnje vrijednosti budućih obaveza društva za osiguranje umanjene za sadašnju vrijednost budućih obaveza ugovarača osiguranja (premija osiguranja) i izračunava se za svaki pojedinačni ugovor.

Društva za osiguranje koja obavljaju poslove osiguranja kredita u obavezi su da formiraju *rezerve za izravnjanje rizika* za tu vrstu osiguranja. Ove rezerve se obrazuju na osnovu standardnog odstupanja godišnjih mjerodavnih tehničkih rezultata od prosječnog mjerodavnog tehničkog rezultata u posmatranom periodu, za svaku vrstu neživotnih osiguranja.

Društva za osiguranje koja obavljaju poslove životnih osiguranja kod kojih osiguranik preuzima na sebe investicioni rizik dužno je da formira *posebne tehničke rezerve*.

Druge tehničke rezerve utvrđuju se u odnosu na nivo procijenjenih budućih obaveza i rizika od velikih šteta prouzrokovanih zemljotresom, poplavom, šteta iz osiguranja od odgovornosti za nuklearne štete, odgovornosti proizvođača farmaceutskih proizvoda, kao i drugih obaveza.

Tehničke rezerve na dan 31. 12. 2012. godine na nivou sektora osiguranja iznosile su 84,926 mil.eura, što predstavlja rast od 3,23% u odnosu na dan 31. 12. 2011. godine.

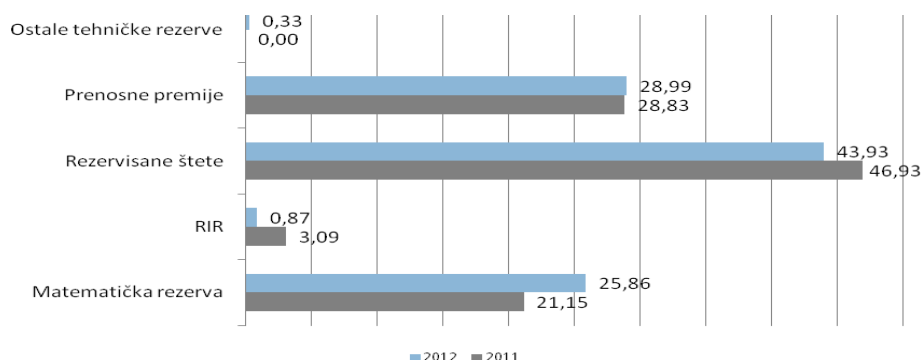
Tabela 16. **Struktura tehničkih rezervi društava za osiguranje na dan 31. 12. 2011. i na dan 31. 12. 2012. godine**

	2011		2012		Index 2012/2011
	Iznos (€)	Učešće %	Iznos (€)	Učešće %	
Rezervisane štete	38.605.564	46,93	37.311.475	43,93	96,65
Prenosne premije	23.719.568	28,83	24.623.396	28,99	103,81
Matematička rezerva	17.402.650	21,15	21.964.970	25,86	126,22
Rezerve za izavnanje rizika	2.542.491	3,09	741.945	0,87	29,18
Ostale tehničke rezerve	-	0,00	283.899	0,33	-
UKUPNO	82.270.273	100	84.925.685	100	103,23

Kao i prethodnih godina, društva za osiguranje su na dan 31. 12. 2012. godine najviše sredstava ukupnih tehničkih rezervi izdvojila za rezervisane štete u iznosu od 37,311 mil.eura (43,93% ukupnih tehničkih rezervi), zatim za prenosne premije u iznosu od 24,623 mil.eura (28,99% ukupnih tehničkih rezervi).

U okviru tehničkih rezervi najveći rast ostvaren je kod matematičke rezerve od 26,22% u odnosu na prethodnu godinu, što je posljedica rasta premije životnih osiguranja u prethodnim godinama. Pored navedenog, u toku 2012. godine došlo je do rasta rezervi za prenosne premije za 3,81%. Takođe, u okviru tehničkih rezervi došlo je do smanjenja rezervi za izravnanje rizika za 70,82% iz razloga smanjenja izdvajanja sredstava od strane društava za neživotno osiguranje za navedene rezerve u cilju usaglašavanja sa novim zakonskim rješenjima (izmjene i dopune Zakona o osiguranju "Sl.list CG" br.45/12). Naime, rezerve za izravnanje rizika, prema novim zakonskim rješenjima, su obavezna da formiraju društva koja obavljaju poslove osiguranja kredita.

Grafik 10. **Struktura tehničkih rezervi društava za osiguranje na dan 31. 12. 2011. i na dan 31. 12. 2012. godine (%)**

VI DEPONOVANJE I ULAGANJE SREDSTAVA TEHNIČKIH REZERV I 1/3 KAPITALA

6.1 DEPONOVANJE I ULAGANJE SREDSTAVA NETO TEHNIČKIH REZERV I

Oblici imovine u koje se mogu deponovati i ulagati sredstva tehničkih rezervi društava za osiguranje, kao i ograničenja za ukupna i pojedinačna deponovanja i ulaganja propisani su zakonskom i podzakonskom regulativom iz oblasti osiguranja.

Društva su u skladu sa Zakonom o osiguranju, u obavezi da sredstva tehničkih rezervi deponuju i ulažu u sljedeće oblike imovine:

- hartije od vrijednosti koje su izdate od strane Crne Gore, centralnih banaka i vlada stranih zemalja i koje imaju ocjenu najmanje A, odnosno njen ekvivalent, dodijeljenu od strane opšteprihvaćenih, međunarodno priznatih agencija za dodjelu rejtinga;
- obveznice, odnosno druge dužničke hartije od vrijednosti kojima se trguje na organizovanom tržištu hartija od vrijednosti u Crnoj Gori;
- obveznice, odnosno druge dužničke hartije od vrijednosti kojima se ne trguje na organizovanom tržištu hartija od vrijednosti, ako je izdavalac pravno lice sa sjedištem u Crnoj Gori;
- akcije kojima se trguje na organizovanom tržištu hartija od vrijednosti u Crnoj Gori;
- depozite kod banaka sa sjedištem u Crnoj Gori.

Pravilnik o ograničenjima deponovanja i ulaganja sredstava tehničkih rezervi i garantne rezerve društava za osiguranje⁸ bliže definiše oblike plasmana sredstava rezervi i ograničenja u pogledu ulaganja u propisane oblike imovine, zavisno od toga da li se društvo bavi životnim ili neživotnim osiguranjima.

Stepen usklađenosti deponovanja i ulaganja sredstava tehničkih rezervi društva sa Zakonom i Pravilnikom posmatra se na neto principu. **Bruto tehničke rezerve** na dan 31. 12. 2012. godine na nivou cjelokupnog sektora osiguranja iznosile su 84,926 mil.eura, dok su **neto tehničke rezerve** iznosile 79,140 mil.eura. Navedeno ukazuje da je udio reosiguravača u bruto tehničkim rezervama iznosio 6,49% (odnosno 5,516 mil.eura).

Tabela 17. Bruto i neto tehničke rezerve po grupama osiguranja na dan 31. 12. 2012. godine (€)

	Neto tehničke rezerve		Bruto tehničke rezerve	
	Iznos (€)	Učešće (%)	Iznos (€)	Učešće (%)
Životno osiguranje	22.685.470	28,57	22.955.613	27,03
Neživotno osiguranje	56.724.318	71,43	61.970.072	72,97
UKUPNO	79.409.787	100	84.925.685	100

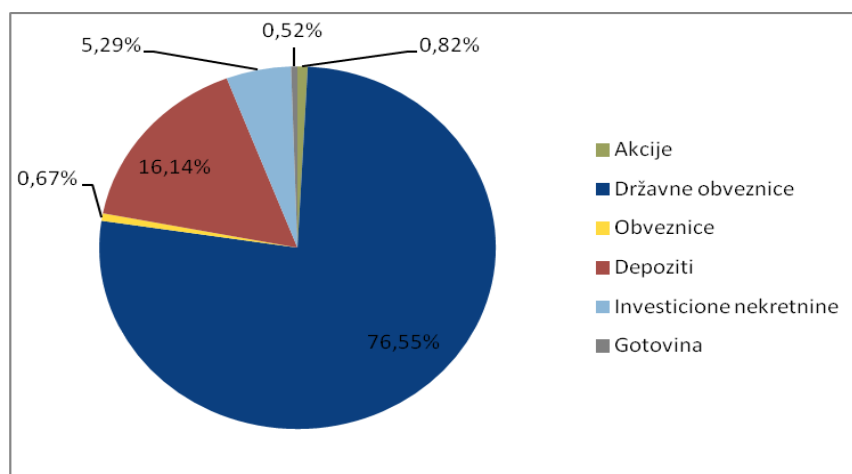
⁸ objavljen u "Sl. listu CG" br. 38/09 i 43/09

Posmatrano prema vrsti djelatnosti, osiguravajuća društva koja se bave poslovima životnih osiguranja, u propisane oblike imovine plasirala su 22.648.710 € sredstava neto tehničkih rezervi životnih osiguranja (99,84% ukupnih neto tehničkih rezervi životnih osiguranja), dok su uključujući i ograničenja propisana Pravilnikom, u propisane oblike imovine plasirala 22.524.531 € sredstava neto tehničkih rezervi životnih osiguranja (99,29% ukupnih neto tehničkih rezervi životnih osiguranja). U posmatranom periodu, društva koja se bave poslovima neživotnih osiguranja su, posmatrano bez ograničenja propisanih Pravilnikom, izvršila ulaganje sredstava neto tehničkih rezervi u propisane oblike imovine u iznosu od 52.365.738 € (92,32% ukupnih neto tehničkih rezervi neživotnih osiguranja), dok su uključujući i ograničenja propisana Pravilnikom u propisane oblike imovine plasirala 51.978.970 € (91,63% ukupnih neto tehničkih rezervi neživotnih osiguranja).

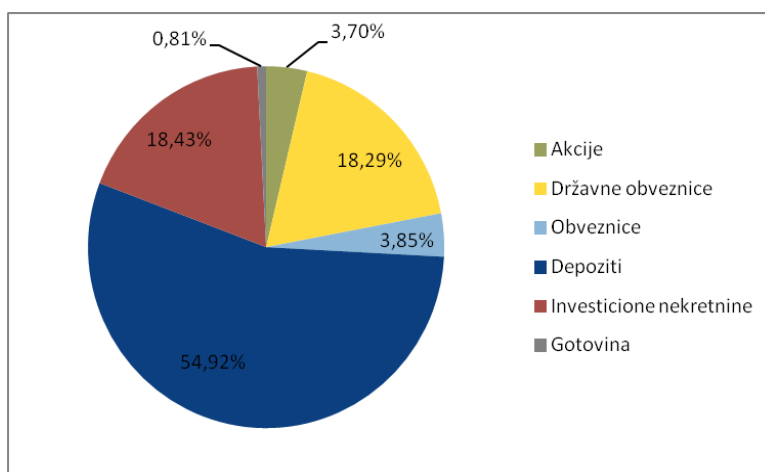
Analiza deponovanja i ulaganja sredstava neto tehničkih rezervi društava za osiguranje na dan 31.12.2012. godine, pokazuje da je na nivou sektora osiguranja, u skladu sa propisanim oblicima imovine (bez ograničenja propisanih Pravilnikom) deponovano i uloženo 75.014.448 € sredstava neto tehničkih rezervi, odnosno 94,46% ukupnih sredstava neto tehničkih rezervi. Posmatrano uz primjenu ograničenja propisanih Pravilnikom, u skladu sa propisanim oblicima imovine, deponovano je i uloženo 74.503.501 € sredstava neto tehničkih rezervi, tj. 93,82% ukupnih neto tehničkih rezervi.

U ukupnoj strukturi ulaganja i deponovanja sredstava tehničkih rezervi, u oblike imovine propisane Zakonom i Pravilnikom, najveći udio od 43,20% ostvarili su depoziti, koji su iznosili 32,184 mil.eura, na dan 31.12.2012. godine. Državne obveznice (euroobveznice, obveznice stare devizne štednje, obveznice Fonda rada itd) ostvarile su učešće od 35,90% ili 26,749 mil.eura, investicione nekretnine od 14,46% ili 10,771 mil.eura, obveznice od 2,89% tj. 2,150 mil.eura, akcije od 2,83% tj. 2,111 mil.eura, dok je gotovina iznosila 537 hilj.€ i učestvovala sa 0,72%.

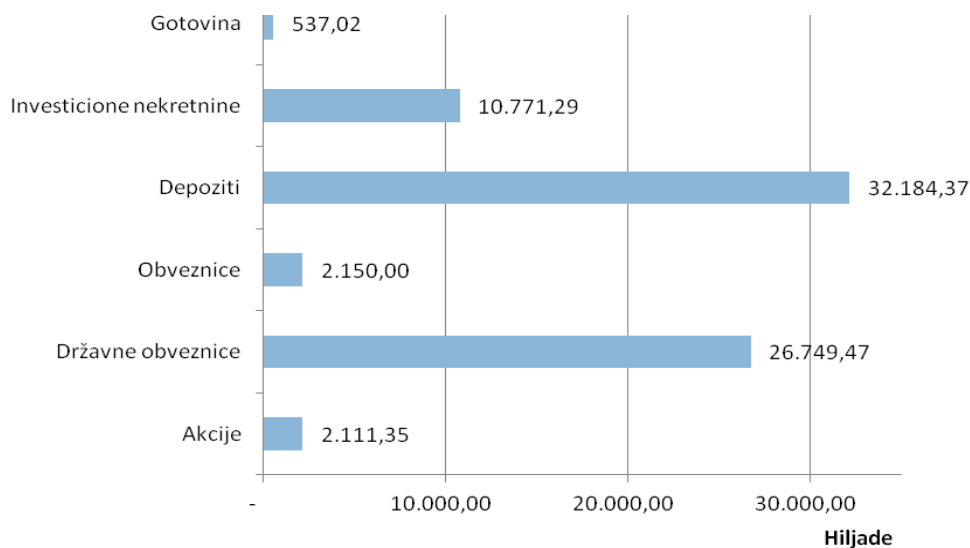
Grafik 11. Struktura deponovanja i ulaganja sredstava neto tehničkih rezervi životnih osiguranja u skladu sa ograničenjima propisanim pravilnikom na dan 31. 12. 2012. godine (%)

Grafik 12. Struktura deponovanja i ulaganja sredstava neto tehničkih rezervi neživotnih osiguranja u skladu sa ograničenjima propisanim pravilnikom na dan 31. 12. 2012. godine (%)

Grafik 13. Struktura deponovanja i ulaganja sredstava neto tehničkih rezervi na nivou tržišta u skladu sa ograničenjima propisanim pravilnikom na dan 31. 12. 2012. godine (€)

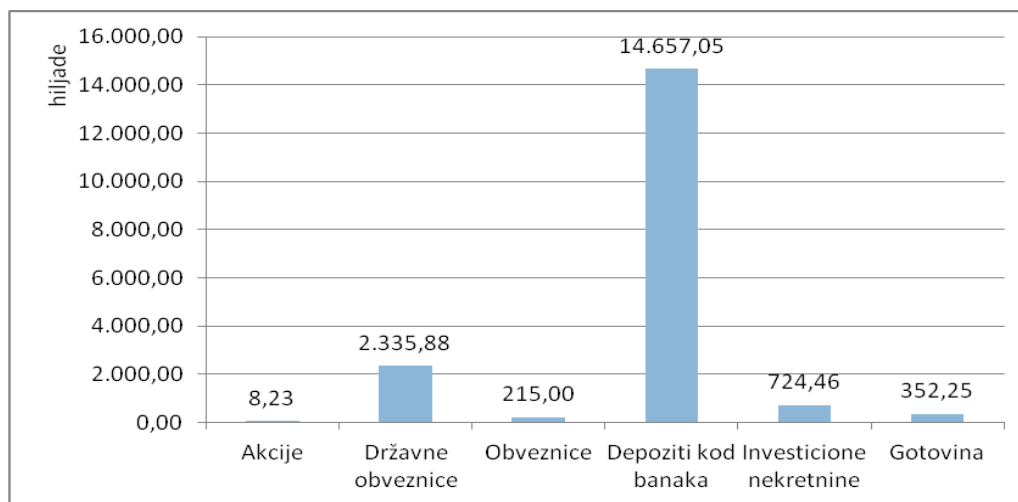

6.2 DEPONOVANJE I ULAGANJE 1/3 SREDSTAVA KAPITALA

U skladu sa oblicima imovine i ograničenjima propisanim Zakonom i Pravilnikom, društva su uložila 59,80% ukupnih sredstava kapitala na nivou tržišta, odnosno 18,293 mil €. U ukupnoj strukturi deponovanih i uloženi sredstava kapitala najveći udio od 80,12% imaju depoziti kod banaka, koji su iznosili 14.657.050 €, zatim državne obveznice sa udjelom od 12,77%, odnosno iznosom 2.335.875 €.

Investicione nekretnine ostvarile su učešće od 3,96% ili 724.461 €, gotovina 1,93% ili iznos od 352.246 €, obveznice 1,18% ili iznos od 215.000 €, i akcije 0,04% ili iznos od 8.226 €.

Grafik 14. **Struktura ulaganja i deponovanja sredstava kapitala na nivou tržišta na dan 31. 12. 2012. godine (HILJ.€)**

VII FINANSIJSKI REZULTAT POSLOVANJA

Djelatnost osiguranja je u 2012. godini nastavila trend započet u 2011. godini i ostvarila pozitivan neto rezultat u iznosu od 2,064 mil.eura.

Od jedanaest društava za osiguranje koja su poslovala u 2012. godini, šest društava je ostvarilo dobit u ukupnom iznosu od 3,420 mil.eura, dok je ostalih pet osiguravajućih društava ostvarilo gubitak u ukupnom iznosu od 1,356 mil.eura.

U 2012. godini pozitivno su poslovali Lovćen osiguranje, Lovćen životna osiguranja, Grawe osiguranje, Sava Montenegro, Delta Generali osiguranje i Merkur osiguranje.

VIII POKAZATELJI POSLOVANJA

8.1 SOLVENTNOST

Kriterijum solventnosti je utvrđen članom 98 Zakona o osiguranju kojim je propisano da je društvo za osiguranje dužno da kapital održava najmanje u visini izračunate margine solventnosti. Solventnost društva za osiguranje zavisi od dovoljnosti tehničkih rezervi i kapitala za preuzete obaveze, u slučaju nepredviđenih gubitaka u poslovanju.

Izračunata margina solventnosti za sektor osiguranja u Crnoj Gori na dan 31. 12. 2012. godine je iznosila 17,451 mil.eura, dok je kapital iznosio 30.589 mil.eura. Na nivou sektora osiguranja u Crnoj Gori odnos kapitala i margine solventnosti je iznosio 175,28%, tako da su sva društva, izuzev jednog, na 31. 12. 2012. godine bila solventna.

Tabela 18. Solventnost društava za osiguranje na dan 31. 12. 2011. i na dan 31. 12. 2012. godine

	Margina solventnosti (€)	Kapital (€)	Odnos kapitala i margine solventnosti (%)
Ukupno za 2011.	19.176.588	29.366.447⁹	153,14
Ukupno za 2012.	17.451.237	30.588.909	175,28
Index promjena	91,00	104,16	-

Posmatrano prema grupama osiguranja, izračunata margina solventnosti na nivou društava koja obavljaju poslove životnih osiguranja na dan 31. 12. 2012. godine je iznosila 4,800 mil.€, a kapital 12,417 mil.€, dok je izračunata margina solventnosti na nivou društava koja se bave poslovima neživotnih osiguranja na dan 31. 12. 2012. godine iznosila 12,651 mil.€, a kapital 18,172 mil.

Tabela 19. Solventnost po grupama osiguranja na dan 31. 12. 2012. godine

	Margina solventnosti (€)	Kapital (€)	Odnos kapitala i margine solventnosti (%)
UKUPNO ZA 2012	17.451.237	30.588.909,11	175,28
Životna osiguranja	4.800.000	12.416.816,99	258,68
Neživotna osiguranja	12.651.237	18.172.092,12	143,64

⁹ U 2011. godini solventnost se posmatrala kao odnos garantne rezerve i margine solventnosti.

8.2 REOSIGURANJE

Ugovorom o reosiguranju vrši se prenos rizika u reosiguranje i zaštita osiguravača od šteta koje bi mogle ugroziti poslovanje društva. Posmatrano na nivou tržišta u 2012. godini, bruto fakturisana premija je iznosila 66,922 mil.eura, što predstavlja rast od 3,29% u odnosu na 2011. godinu. Istovremeno, premija prenijeta u reosiguranje je iznosila 9,541 mil.eura ili 14,26% bruto fakturisanе premije, i porasla je za 6,72% u odnosu na 2011. godinu, dok je učešće premije reosiguranja u bruto fakturisanоj premiji gotovo na istom nivou kao i prethodne godine. Takođe, društvima je odobrena provizija od strane reosiguravača u iznosu od 1,641 mil.eura, što predstavlja pad od 2,37% u odnosu na 2011. godinu kada je iznosila 1,681 mil.eura.

Učešće reosiguravača u bruto riješenim štetama (bez troškova rješavanja i isplate šteta) u 2012. godini je iznosilo 2,890 mil.eura ili 10,75% iznosa bruto riješenih šteta na nivou tržišta, i porastao je za 40,96% u odnosu na 2011. godinu, kada je iznosilo 2,050 mil.eura.

Imajući u vidu navedene trendove, u 2012. godini je, pri blagom rastu bruto fakturisanе premije i premije prenijete u reosiguranje, ostvaren značajan rast učešća reosiguranja u bruto riješenim štetama, dok je provizija odobrena od strane reosiguravača blago pala (2,37%).

Tabela 20. **Udio reosiguravača u bruto premiji, riješenim štetama i bruto tehničkim rezervama na dan 31. 12. 2012. godine**

	2011.	2012.	Index (%)
Bruto fakturisana premija	64.791.699	66.922.021	3,29%
Premija prenijeta u reosiguranje	8.939.758	9.540.929	6,72%
Provizija odobrena od strane reosiguravača	1.681.264	1.641.428	-2,37%
Bruto riješene štete (bez troškova rješavanja i isplate šteta)	24.670.804	26.876.274	8,94%
Udio reosiguranja u bruto riješenim štetama	2.050.214	2.890.024	40,96%
Udio reosiguranja u bruto tehničkim rezervama	5.110.604	5.515.897	7,93%

8.3 PROFITABILNOST

Mjerodavni tehnički rezultat u samopridržaju

Mjerodavni tehnički rezultat u samopridržaju je pokazatelj politike cijena i adekvatnosti, odnosno dovoljnosti premija za izmirenje obaveza po osnovu ugovora o osiguranju i adekvatnosti prenosa rizika u reosiguranje, odnosno da li je postavljeni tarifni sistem premija dovoljan za izmirenje budućih obaveza za

štete i drugih obaveza Društva. Ovaj indikator je za neživotna osiguranja u Crnoj Gori na dan 31. 12. 2012. godine iznosio 0,66 (manji je od 1) i ukazuje da su mjerodavne štete u samoprdržaju manje za 34,30% od mjerodavne tehničke premije u samoprdržaju tj. tarife premija osiguravajućih društava su dovoljne za izmirenje budućih obaveza po osnovu šteta i drugih obaveza po osnovu ugovora o osiguranju.

Tabela 21. Mjerodavni tehnički rezultat u samoprdržaju po vrstama osiguranja na dan 31. 12. 2012. godine

Vrsta osiguranja	Mjerodavna tehnička premija u samoprdržaju	Mjerodavne štete u samoprdržaju	Mjerodavni tehnički rezultat u samoprdržaju
Osiguranje od posljedica nezgode	4.592.948,57	6.294.452,13	1,37
Zdravstveno osiguranje	609.064,35	363.437,05	0,60
Osiguranje motornih vozila	3.413.315,26	3.223.751,94	0,94
Osiguranje šinskih vozila	33.980,67	97.304,51	2,86
Osiguranje vazduhoplova	30.233,91	76.414,93	2,53
Osiguranje plovnih objekata	14.745,39	21.833,04	1,48
Osiguranje robe u prevozu	58.774,63	3.173,61	0,05
Osiguranje imovine od požara i drugih opasnosti	271.466,18	1.064.489,93	3,92
Ostala osiguranja imovine	856.850,83	955.251,08	1,11
Osiguranje od odgovornosti zbog upotrebe motornih vozila	23.523.616,34	10.121.053,74	0,43
Osiguranje od odgovornosti zbog upotrebe vazduhoplova	16.320,47	-12.288,89	-0,75
Osiguranje od odgovornosti zbog upotrebe plovnih objekata	70.241,06	16.882,06	0,24
Osiguranje od opšte odgovornosti za štetu	269.898,34	109.008,20	0,40
Osiguranje kredita	30.738,52	31.581,81	1,03
Osiguranje jemstva	13.092,24	4.233,46	0,32
Osiguranje finansijskih gubitaka	1.955,28	-8.402,81	-4,30
Osiguranje toškova pravne zaštite	0,00	0,00	0,00
Putno osiguranje	105.859,76	9.892,66	0,09
Druge vrste neživotnih osiguranja	6.104,00	603,10	0,10
UKUPNO	33.919.205,80	22.372.671,55	0,66

Rentabilnost imovine i vlastitih sredstava

Odnos neto rezultata i ukupne aktive (ROA-povrat na aktivu) je mjera prinosa na ukupnu aktivu u 2012. godini, ostvarenog angažovanjem sredstava u poslovima osiguranja, investiranja itd. Na dan 31. 12. 2012. godine šest društava je zabilježilo pozitivne neto rezultate i prinose na imovinu i kapital. Posmatrano za sva društva u Crnoj Gori ostvaren je pozitivan neto rezultat i prinos na ukupnu aktivu od 1,45%, kao i pozitivan prinos na kapital od 5,64%, što je rezultat ostvarenog neto dobitka u sektoru osiguranja Crne Gore. Nastavljen je trend ostvarivanja pozitivnog prinosa na aktivu i kapital započet u 2011. godini, kada su ova dva pokazatelja iznosila ROA – 1,29% i ROE – 5,31%.

Tabela 22. Pokazatelji rentabilnosti na dan 31. 12. 2012. godine

	Aktiva (€)	Kapital (€)	Neto dobitak/gubitak (€)	ROA	ROE
UKUPNO	142.152.967	36.621.537	2.064.273	1,45	5,64

8.4 LIKVIDNOST

Koeficijent likvidnosti na dan 31. 12. 2012. godine za osiguravajuća društva u Crnoj Gori je iznosio 3,96 što ukazuje na dovoljnost likvidnih sredstava za izmirenje kratkoročnih obaveza¹⁰.

8.5 POKAZATELJ ŠTETA

Ažurnost u rješavanju šteta

Ukupan broj šteta za rješavanje u 2012. godini je porastao za 7,29% i iznosio je 31.939, dok je u 2011. godini iznosio 29.769. Pokazatelj ažurnosti u rješavanju šteta se koristi za utvrđivanje broja riješenih šteta u odnosu na ukupan broj šteta za rješavanje u godini posmatranja. Osiguravajuća društva su u 2012. godini imala visok nivo ažurnosti, jer je od ukupnog broja šteta 91,66% riješeno i ostvaren je blagi rast od 2,52 procentna poena u odnosu na 2011. godinu (89,14%).

Posmatrano prema grupama osiguranja, stepen ažurnosti u rješavanju šteta životnog osiguranja u 2012. godini je iznosio 90,12%. Takođe, u ovoj grupi osiguranja je postignut blagi rast pokazatelja ažurnosti u rješavanju šteta od 1,62 procentna poena u odnosu na 2011. godinu (88,50%). Što se tiče neživotnih osiguranja, stepen ažurnosti u rješavanju šteta u 2012. godini iznosio je 91,75% (u 2011. godini je iznosio 89,17%).

¹⁰ Ovaj koeficijent je izračunat u skladu sa Pravilnikom o načinu utvrđivanja i praćenja likvidnosti društava za osiguranje („Sl.list CG“ br. 70/08, 87/09, 21/10).

Tabela 23. Ažurnost u rješavanju šteta po vrstama osiguranja na nivou tržišta na dan 31. 12. 2012. godine

Vrsta osiguranja	Broj riješenih šteta	Ukupan broj šteta	% ažurnosti
Osiguranje od posljedica nezgode	10.654	11.115	95,85
Zdravstveno osiguranje	1.398	1.471	95,04
Osiguranje motornih vozila	4.296	4.744	90,56
Osiguranje šinskih vozila	3	4	75,00
Osiguranje vazduhoplova	2	4	50,00
Osiguranje plovnih objekata	5	10	50,00
Osiguranje robe u prevozu	122	124	98,39
Osiguranje imovine od požara i drugih opasnosti	557	601	92,68
Ostala osiguranja imovine	2.009	2.246	89,45
Osiguranje od odgovornosti zbog upotrebe motornih vozila	7.823	8.984	87,08
Osiguranje od odgovornosti zbog upotrebe vazduhoplova	1	1	100,00
Osiguranje od odgovornosti zbog upotrebe plovnih objekata	25	29	86,21
Osiguranje od opšte odgovornosti za štetu	661	696	94,97
Osiguranje kredita	11	11	100,00
Osiguranje jemstva	13	13	100,00
Osiguranje finansijskih gubitaka	0	1	0,00
Osiguranje toškova pravne zaštite	0	0	-
Putno osiguranje	25	30	83,33
Druge vrste neživotnih osiguranja	0	2	0,00
Ukupno neživotna osiguranja	27.605	30.086	91,75
Osiguranje života	1.220	1.228	99,35
Rentno osiguranje	2	2	100,00
Dopunsko osiguranje	448	623	71,91
Druge vrste životnih osiguranja	0	0	-
Ukupno životna osiguranja	1.670	1.853	90,12
UKUPNO	29.275	31.939	91,66

Bruto kvota šteta

Bruto kvota šteta neživotnih osiguranja se dobija kao odnos zbira iznosa bruto riješenih šteta i promjene rezervisanih šteta i iznosa mjerodavne premije osiguranja.

Posmatrano na nivou društava koja obavljaju poslove neživotnih osiguranja u Crnoj Gori na dan 31. 12. 2012. godine 45,81% mjerodavne premije se odnosilo na bruto izdatke za štete i povećanje rezervi za štete.

Tabela 24. Bruto kvota šteta društava za neživotno osiguranje na dan 31. 12. 2012. godine

	Bruto riješene štete	Promjena rezervisanih šteta	Mjerodavna premija	Bruto kvota šteta (%)
Neživotna osiguranja	27.305.127,58	-1.408.796,10	56.535.434,46	45,81

Bruto kvota šteta životnih osiguranja se dobija kada se zbir iznosa bruto riješenih šteta i promjene matematičke rezerve, rezervisanih šteta i posebne rezerve kod kojih osiguranik na sebe preuzima investicioni rizik podijeli sa mjerodavnom premijom osiguranja. Ovaj pokazatelj kod životnih osiguranja na dan 31. 12. 2012. godine je iznosio 70,81%, odnosno 70,81% mjerodavne premije se odnosilo na bruto izdatke za štete i povećanje izdvajanja u tehničke rezerve.

Tabela 25. **Bruto kvota šteta društava za životno osiguranje na dan 31. 12. 2012. godine**

	Bruto riješene štete	Promjena tehničkih rezervi	Mjerodavna premija	Bruto kvota šteta (%)
Životna osiguranja	1.817.222,15	4.901.712,45	9.488.694,16	70,81

Kvota troškova

Kvota troškova se računa kao odnos zbira troškova sprovođenja osiguranja i ostalih troškova, doprinosa i rezervisanja koji proizilaze iz poslova osiguranja i mjerodavne premije osiguranja. Na nivou sektora osiguranja, troškovi sprovođenja osiguranja i ostali troškovi, doprinosi i rezervisanja čine 46,56% mjerodavne premije na dan 31. 12. 2012. godine, što ukazuje na visoke izdatke društava za sprovođenje poslova osiguranja.

Tabela 26. **Učešće troškova sprovođenja osiguranja i ostalih operativnih troškova koji proizilaze iz poslova osiguranja u mjerodavnoj premiji na dan 31. 12. 2012. godine**

	Troškovi sprovođenja osiguranja i ostali troškovi, doprinosi i rezervisanja (€)	Mjerodavna premija	Kvota troškova (%)
Životna osiguranja	4.289.503,52	9.488.694,16	45,21
Neživotna osiguranja	26.450.780,12	56.535.434,46	46,79
UKUPNO	30.740.283,64	66.024.128,62	46,56

Kvota troškova društava koja obavljaju poslove životnih osiguranja na dan 31. 12. 2012. godine je iznosila 45,21%, dok je kvota troškova na nivou društava koja obavljaju poslove neživotnih osiguranja na dan 31. 12. 2012. godine iznosila je 46,79%.

Kvota troškova na dan 31. 12. 2012. godine je manja za 1,94 procentna poena u odnosu na vrijednost ovog pokazatelja na 31. 12. 2011. godine, što je uzrokovano smanjenjem troškova sprovođenja osiguranja i ostalih troškova, doprinosa i rezervisanja u ukupnom iznosu za 206.970 € i povećanjem mjerodavne premije osiguranja u ukupnom iznosu za 2.221.525 €.

IX UDRUŽENJE - NACIONALNI BIRO OSIGURAVAČA CRNE GORE

Udruženje - Nacionalni biro osiguravača je pravno lice, osnovano u cilju ostvarivanja zajedničkih interesa društava za osiguranje koja obavljaju poslove obaveznih osiguranja u saobraćaju u Crnoj Gori. Sva društva za osiguranje koja se bave navedenom vrstom poslova moraju biti članovi Udruženja.

Udruženje svoje poslove obavlja preko osnovnih organizacionih djelova, koja nemaju svojstvo pravnog lica:

1) Biroa zelene karte;

2) Garantnog fonda;

3) Informacionog centra.

Udruženjem upravljaju članovi, a organi upravljanja su Skupština, koju čini po jedan predstavnik svakog društva za osiguranje koje je član, i Izvršni direktor koji predstavlja i zastupa Udruženje.

9.1 Aktivnosti Udruženja - Nacionalnog biroa osiguravača Crne Gore u toku 2012. godine

U toku 2012. godine sprovedene su aktivnosti na donošenju podzakonskih akata koji su neophodni za funkcionisanje Udruženja i shodno novom Zakonu o obaveznom osiguranju u saobraćaju, i to:

- a) Pravilnik o kriterijumima za utvrđivanje visine doprinosa Garantnom fondu, a koji je Savjet Agencije za nadzor osiguranja usvojio i objavio;
- b) Pravilnik o likvidaciji šteta Garantnom fondu;
- c) Plan aktivnosti u vezi implementacije Evropskog izvještaja o saobraćajnoj nezgodi;
- d) Predlog izmjena i dopuna Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta Udruženja;
- e) Izmjene i dopune Pravilnika o načinu i postupku izdavanja, upotrebi i kontroli međunarodne karte osiguranja od autoodgovornosti i obradi šteta;
- f) novi Statut Udruženja;
- g) Predlog Uslova za osiguranje vlasnika, odnosno korisnika motornih i priključnih vozila od odgovornosti za štete prouzrokovane trećim licima;
- h) Predlog Uslova za osiguranje vlasnika, odnosno korisnika plovniha objekata od odgovornosti za štete prouzrokovane trećim licima;
- i) Predlog Uslova za osiguranje vlasnika, odnosno korisnika vazduhoplova od odgovornosti za štete prouzrokovane trećim licima;
- j) Predlog Uslova za osiguranje putnika u javnom saobraćaju od posljedica nesrećnog slučaja.

Udruženje je u maju 2011. godine otpočelo da samostalno funkcioniše u okviru Sistema zelene karte kao njegov punopravni član. Takođe, Udruženje je u januaru 2012. godine otpočelo sa štampanjem obrazaca zelene karte, a društva - članice Udruženja su od 01. februara 2012. godine otpočela sa izdavanjem novih obrazaca zelene karte sa međunarodnom oznakom „MNE“ svojim osiguranicima.

9.2 Obračun doprinosa Garantnog fonda u 2012. godini

U okviru Udruženja poseban značaj ima Garantni fond, za čije funkcionisanje društva za osiguranje, koja se bave poslovima obaveznog osiguranja, izdvajaju sredstva po osnovu prodatih polisa osiguranja. Namjena tih sredstava je da se obezbijedi plaćanje šteta prouzrokovanih upotrebom nepoznatih ili neosiguranih vozila, vazduhoplova, plovnih objekata ili drugog prevoznog sredstva, kao i šteta koje pričinje ova prevozna sredstva ukoliko su bila osigurana kod društva za osiguranje kome je oduzeta dozvola za rad ili nad kojima je pokrenut postupak stečaja ili likvidacije. Pored navedenih šteta, sredstvima ovog fonda pokrivaju se i štete koje je pričinilo vozilo čija je upotreba bila pokrivena zelenom kartom ili graničnim osiguranjem, kao i troškovi vezani za obradu svih ovih šteta i troškovi poslovanja Garantnog fonda.

Sredstva Garantnog fonda koje je Udruženje imalo na raspolaganju u 2012. godini su iznosila 1.980.729 €. U toku 2012. godine Udruženje je isplatilo štete u iznosu od 708.982 €, od čega je za štete u inostranstvu isplaćeno 179.802 €, a za štete u zemlji 529.180 €.

U izvještajnom periodu, Udruženje je od ukupnog broja šteta za rješavanje (606 šteta – od kojih je 307 šteta preneseno iz 2011., 265 šteta prijavljeno u 2012. godini, a reaktivirano je 34 štete), riješilo 387, od čega je 164 zahtjeva za isplatu štete odbijeno, a 223 štete je isplaćeno.

U narednoj tabeli je dat pregled obračuna doprinosa Garantnog fonda za sva društva koja se bave poslovima obaveznih osiguranja:

Tabela 27. Obračun doprinosa Garantnog fonda na nivou svih društava za osiguranje

		u 2012. godini	
		Broj polisa	Obračunati doprinos
Doprinos iz tehničke premije obaveznog osiguranja vlasnika, odnosno korisnika motornih vozila od odgovornosti		248.856	1.060.144
a)	Putnička vozila	166.878	667.512
b)	Teretna vozila	12.528	62.640
c)	Autobusi i trolejbusi	1.130	66.670
d)	Motocikli	5.446	16.338
f)	Ostala motorna i priključna vozila	4.512	13.536
g)	Granično osiguranje	58.362	233.448
		Bruto fakturisana premija	Obračunati doprinos
Doprinos iz tehničke premije obaveznog osiguranja vlasnika, odnosno korisnika vazduhoplova od odgovornosti		628.635	6.286
Doprinos iz tehničke premije obaveznog osiguranja putnika u javnom saobraćaju od posljedica nesrećnog slučaja		292.232	2.922
Doprinos iz tehničke premije obaveznog osiguranja vlasnika, odnosno korisnika plovnih objekata od odgovornosti		168.731	1.687
Ukupno		1.089.597	10.896
UKUPNO DOPRINOS GARANTNOM FONDU			1.071.040

XII DRUŠTVA ZA OSIGURANJE U CRNOJ GORI

ATLAS LIFE AD

Adresa: Stanka Dragojevića 4, 81 000 Podgorica

Telefon: +382 20 406 106

Fax: +382 20 406 156

e-mail: info@atlaslife.net

Web: www.atlaslife.me

Vrsta osiguranja: životno osiguranje

Broj zaposlenih: 15

DELTA GENERALI OSIGURANJE AD

Adresa: ul. Kralja Nikole 27a/VI, 81 000 Podgorica

Telefon: +382 20 444 800

Fax: +382 20 444 810

e-mail: kontakt@deltagenerali.me

Web: www.deltagenerali.me

Vrste osiguranja: neživotno osiguranje

Broj zaposlenih: 73

GRAWE OSIGURANJE AD

Adresa: ul. Novaka Miloševa 6/II, 81 000 Podgorica

Telefon: +382 20 210 790

Fax: +382 20 210 963

e-mail: maja.pavlicic@grawe.at

Web: www.grawe.me

Vrste osiguranja: životno osiguranje

Broj zaposlenih: 14

LOVĆEN OSIGURANJE AD

Adresa: ul. Slobode 13A, 81 000 Podgorica
Telefon: +382 20 404 400
Fax: +382 20 665 281
e-mail: info@lo.co.me
Web: www.lovcenosiguranje.co.me

Vrste osiguranja: neživotno osiguranje
Broj zaposlenih: 283

LOVĆEN ŽIVOTNA OSIGURANJA AD

Adresa: ul. Marka Miljanova 29/III, 81 000 Podgorica
Telefon: +382 20 231 882
Fax: +382 20 231 881
e-mail: info@lovcenzivot.me
Web: www.lovcenzivot.me

Vrste osiguranja: životno osiguranje
Broj zaposlenih: 14

MERKUR OSIGURANJE AD

Adresa: Bul. Džordža Vašingtona 2A, 81 000 Podgorica
Telefon: +382 20 205 465
Fax: +382 20 205 466
e-mail: info@merkurosiguranje.me
Web: www.merkurosiguranje.me

Vrste osiguranja: životno osiguranje
Broj zaposlenih: 7

SAVA MONTENEGRO AD

Adresa: Rimski trg 70, 81 000 Podgorica
Telefon: +382 20 234 036
Fax: +382 20 234 008
e-mail: info@sava.co.me
Web: www.sava.co.me

Vrste osiguranja: neživotno osiguranje
Broj zaposlenih: 164

SWISS OSIGURANJE AD

Adresa: Josipa Broza 23A, 81 000 Podgorica
Telefon: +382 20 657 300
Fax: +382 20 657 301
e-mail: sio@t-com.me
Web: www.swiss-osiguranje.com

Vrste osiguranja: neživotno osiguranje
Broj zaposlenih: 29

UNIQA NEŽIVOTNO OSIGURANJE AD

Adresa: Bul. Sv. Petra Cetinjskog 1a/4, 81 000 Podgorica
Telefon: +382 20 444 700
Fax: +382 20 244 340
e-mail: info@uniqa.co.me
Web: www.uniqa.co.me

Vrste osiguranja: neživotno osiguranje
Broj zaposlenih: 120

UNIQA ŽIVOTNO OSIGURANJE AD

Adresa: Bul. Sv. Petra Cetinjskog 1a/4, 81 000 Podgorica

Telefon: +382 20 444 700

Fax: +382 20 244 340

e-mail: info@uniqa.co.me

Web: www.uniqa.co.me

Vrste osiguranja: životno osiguranje

Broj zaposlenih: 39